

Međunarodni sud za krivično gonjenje
osoba odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-PT
Datum: 5. juni 2009.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija Iain Bonomy, predsjedavajući
sudija Christoph Flügge
sudija Michèle Picard

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 5. juna 2009.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO PRVOM ZAHTJEVU TUŽILAŠTVA ZA
FORMALNO PRIMANJE NA ZNANJE ČINJENICA O KOJIMA JE VEĆ PRESUĐENO**

Tužilaštvo:

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi:

g. Radovan Karadžić

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Prvom zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno", podnesenom 27. oktobra 2008. godine (dalje u tekstu: Zahtjev), i ovim donosi sljedeću odluku.

I. Proceduralni kontekst i argumentacija

1. Tužilaštvo u Zahtjevu traži da Vijeće iskoristi svoje pravo prema pravilu 94(B) Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (u daljem tekstu: Pravilnik) i formalno primi na znanje činjenice koje se odnose na kampanju granatiranja i snajperskog djelovanja, koju je u Sarajevu provodio Romanijski korpus vojske bosanskih Srba. O tim činjenicama su presudili Pretresno i Žalbeno vijeće u predmetu *Galić*.¹ Tužilaštvo smatra da činjenice o kojima je već presuđeno navedene u Dodatku A Zahtjeva ispunjavaju kriterijume ustanovljene u važećoj sudskoj praksi i da će se formalnim primanjem na znanje tih činjenica obezbijediti ekonomičnost suđenja, a istovremeno očuvati pravo optuženog na pravično, javno i ekspeditivno suđenje.²

2. Na statusnoj konferenciji održanoj 28. oktobra 2008. godine, pretpretresni sudija je optuženom saopštio da će se po Zahtjevu rješavati nakon što bude riješeno pitanje izmjene Optužnice.³ Tužilaštvo je 27. februara 2009. godine podnijelo Treću izmijenjenu optužnicu na engleskom i B/H/S-u (dalje u tekstu: Optužnica).⁴ Pretpretresni sudija je 20. marta 2009. godine optuženom naložio da u roku od 14 dana podnese svoj odgovor na Zahtjev.⁵

3. Optuženi je 30. marta 2009. podnio "Odgovor na Prvi zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno" (dalje u tekstu: Odgovor), u kojem izražava stav da formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno nije u skladu s važećim pravilima međunarodnog prava.⁶ Optuženi osporava sve predložene činjenice i tvrdi da bi formalno uzimanje na znanje velikog broja činjenica predstavljalo povredu njegovog prava na

¹ Zahtjev, par. 1. Vidi *Tužilac protiv Galića*, predmet br. IT-98-29-T, Presuda i mišljenje, 5. decembar 2003. (dalje u tekstu: Presuda u predmetu *Galić*).

² Zahtjev, par. 7–8.

³ Statusna konferencija, T. 75 (28. oktobar 2008.).

⁴ Treća izmijenjena optužnica Tužilaštva, 27. februar 2009.

⁵ Nalog u vezi s dostavljanjem odgovora na Prvi zahtjev Tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno, 20. mart 2009.

⁶ Odgovor, par. 3–5.

pravično suđenje, prava da bude smatran nevinim i prava da ispita svjedoke koji su pozvani da svjedoče protiv njega, kao i da bi se time našao pod neopravdanim pritiskom u pogledu vremena i resursa potrebnih za opovrgavanje tih činjenica.⁷ Nadalje, optuženi iznosi argument da Vijeće, čak i ako, prema opštem načelu, dozvoli uvrštavanje u spis činjenica o kojima je već presuđeno, ipak ne treba da formalno primi na znanje određene činjenice zbog toga što one ne ispunjavaju važeće uslove utvrđene u praksi Međunarodnog suda.⁸ Optuženi dalje traži da Vijeće iskoristi svoje diskreciono pravo da formalno ne primi na znanje činjenice koje bi inače ispunjavale kriterijume formalnog primanja na znanje na osnovu toga što bi prenošenje tereta dokazivanja na njega ugrozilo njegova prava, jer predložene činjenice indirektno ukazuju na vidove njegove odgovornosti u vezi s navodnim zločinima.⁹ Konačno, optuženi smatra da tužilaštvu treba naložiti da u svom pretpretresnom podnesku konkretno navede "koja predložena činjenica se odnosi na koji dio Optužnice i koji dio činjenica tužilaštvo namjerava da dokaže na suđenju",¹⁰ i tvrdi da bi prihvatanje činjenica o kojima je već presuđeno bez tih podataka predstavljalo kršenje pravila 89(C) Pravilnika.¹¹

4. Vijeće je 3. aprila 2009. Tužilaštvu dalo odobrenje da replicira,¹² a 6. aprila 2009. podnesena je "Replika tužilaštva na Odgovor na Prvi zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno" i "Daljnji *corrigendum* Prvog zahtjeva tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno" (dalje u tekstu: Replika). Tužilaštvo osporava neke od argumenata optuženog, tvrdeći da on pogrešno tumači i primjenjuje standarde utvrđene za formalno primanje na znanje činjenica.¹³ Štaviše, tužilaštvo je izmijenilo svoj Zahtjev tako što je povuklo određene činjenice i ispravilo reference na prethodne odluke pretresnih vijeća u vezi s formalnim primanjem na znanje činjenica¹⁴ i od Vijeća traži da formalno primi na znanje predložene činjenice, imajući u vidu te izmjene.¹⁵

5. Tužilaštvo je izvršilo dodatnu izmjenu Zahtjeva u svom "Drugom zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno i *Corrigendumu* Prvog zahtjeva tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno", podnesenom 16. marta 2009. (dalje u tekstu: *Corrigendum*).

⁷ Odgovor, par. 6–9.

⁸ Odgovor, par. 14–31 i Dodatak A.

⁹ Odgovor, par. 32–36.

¹⁰ Odgovor, par. 17.

¹¹ Odgovor, par. 16–17.

¹² Nalog po Zahtjevu tužilaštva za odobrenje da uloži repliku na Odgovor na Prvi zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno, 3. april 2009.

¹³ Replika, par. 3–6.

¹⁴ Replika, par. 7–8.

¹⁵ Replika, par. 9.

II. Primjenjivo pravo

6. Pravilo 94(B) Pravilnika predviđa sljedeće:

Na zahtjev jedne od strana ili *proprio motu* pretresno vijeće može, nakon što sasluša strane, odlučiti da formalno primi na znanje činjenice o kojima je presuđeno ili dokumentarne dokaze iz drugih postupaka pred Međunarodnim sudom koji se odnose na pitanja o kojima je riječ u tekućem suđenju..

7. Svrha pravila 94(B) je da se davanjem pretresnom vijeću diskrecionog prava da formalno primi na znanje činjenice ili dokumentaciju iz drugih postupaka postigne ekonomičnost postupka i dosljednost presuda Međunarodnog suda. Žalbeno vijeće je zauzelo stav da "[p]rilikom primjene pravila 94 Pravilnika, treba postići ravnotežu između svrhe formalnog primanja na znanje činjenica o kojima je presuđeno, odnosno unapređenja pravosudne ekonomičnosti, i osnovnog prava optuženog na pravično suđenje".¹⁶ Žalbeno vijeće dalje smatra da "iako je moguće formalno primiti na znanje činjenice o kojima je presuđeno u vezi s postojanjem tih krivičnih djela, *actus reus* i *mens rea* kojima se potkrepljuje odgovornost optuženog za dotična krivična djela moraju se dokazati drugim sredstvima, a ne formalnim primanjem na znanje".¹⁷

8. U vezi s efektima formalnog primanja na znanje, Žalbeno vijeće smatra da "formalnim primanjem na znanje neke činjenice o kojoj je već presuđeno veće utvrđuje osnovanu pretpostavku o tačnosti te činjenice, koju stoga ne treba ponovo dokazivati na suđenju".¹⁸ Ono je takođe konstatovalo da

formalno primanje na znanje ne pomjera konačni teret ubjeđivanja, koji ostaje na tužilaštvu. . . [j]edini efekat je skidanje sa tužilaštva prvobitnog tereta podnošenja dokaza o datoj tački; odbrana onda može tu tačku osporiti podnošenjem pouzdanih i uvjerljivih protivdokaza.¹⁹

9. Pri korištenju svog diskrecionog prava prema pravilu 94(B), Pretresno vijeće mora utvrditi (1) da li svaka činjenica o kojoj je već presuđeno zadovoljava razne uslove za formalno

¹⁶ *Tužilac protiv Nikolića*, predmet br. IT-02-60/1-A, Odluka po molbi žalioaca za formalno primanje na znanje činjenica, 1. april 2005., par. 12.

¹⁷ *Tužilac protiv Dragomira Miloševića*, predmet br. IT-98-29/1-AR73.1, Odluka po interlokutornim žalbama na Odluku Pretresnog vijeća po Zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno i tužiočevom katalogu činjenica o kojima su se strane složile, 26. juni 2007. (dalje u tekstu: Odluka po žalbama u predmetu *Dragomir Milošević*), par. 16.

¹⁸ *Tužilac protiv Miloševića*, predmet br. IT-02-54-AR73.5, Odluka po Interlokutornoj žalbi optužbe na Odluku Pretresnog veća po Predlogu optužbe za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno od 10. aprila 2003, 28. oktobar 2003, str. 4.

¹⁹ *Tužilac protiv Karemera i drugih.*, predmet br. ICTR-98-44-AR73(C), Odluka po Interlokutornoj žalbi tužioca na Odluku o formalnom primanju na znanje činjenica o kojima je već presuđeno /Decision on Prosecutor's Interlocutory Appeal of Decision on Judicial Notice/, 16. juni 2006. (dalje u tekstu: Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*), par. 42.

primanje na znanje utvrđene u praksi Međunarodnog suda i (2) da li neku činjenicu, uprkos tome što ispunjava gorepomenute uslove, treba isključiti na osnovu toga što njeno formalno primanje na znanje ne bi bilo u interesu pravde.²⁰ Uslovi pravila 94(B) su sljedeći:

- (a) Činjenica mora biti relevantna za predmetni postupak;²¹
- (b) Činjenica mora biti jasna, konkretna i utvrđiva;²²
- (c) Činjenica, onako kako ju je formulisala strana koja je podnijela zahtjev, ne smije se suštinski razlikovati od njene formulacije u izvornoj presudi;²³
- (d) Činjenica ne smije biti nejasna ili navoditi na pogrešan zaključak u kontekstu u koji je stavljena u zahtjevu strane.²⁴ Pored toga, data činjenica ne smije biti formalno primljena na znanje "ako će postati nejasna ili navesti na pogrešan zaključak zato što jedna ili više drugih činjenica za koje se tvrdi da je o njima već presuđeno neće biti formalno primljena na znanje";²⁵
- (e) Strana koja traži formalno primanje na znanje date činjenice tu činjenicu mora dovoljno precizno navesti;²⁶
- (f) Činjenica ne smije sadržavati kvalifikacije ili zaključke koji su u suštini pravne prirode;²⁷

²⁰ *Tužilac protiv Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88-T, Odluka po Zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno s Dodatkom, 26. septembar 2006. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Popović*), par. 4.

²¹ *Tužilac protiv Niyitegeke*, ICTR-96-14-A, Obrazloženje usmene odluke donesene 21. aprila 2004. u vezi sa zahtjevom žalioaca za prihvatanje dodatnih dokaza i formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno /Reasons for Oral Decision Rendered 21 April 2004 on Appellant's Motion for Admission of Additional Evidence and for Judicial Notice/, 17. maj 2004., par. 16.

²² Vidi npr. *Tužilac protiv Perišića*, predmet br. IT-04-81-PT, Odluka po Zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno u vezi sa Sarajevom, 26. juni 2008. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Perišić*), par. 18; *Tužilac protiv Stanišića*, predmet br. IT-04-79-PT, Odluka o formalnom primanju na znanje, 14. decembar 2007. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Stanišić*), par. 37; *Tužilac protiv Prlića i drugih*, predmet br. IT-04-74-PT, Odluka po Zahtjevu za primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno na osnovu pravila 94(B), 14. mart 2006., par. 12; *Tužilac protiv Hadžihasanovića i drugih*, predmet br. IT-01-47-T, Odluka po Zahtjevu branilaca optuženih Hadžihasanovića i Kubure od 20. januara 2005. u vezi s formalnim primanjem na znanje činjenica o kojima je već presuđeno u drugim predmetima, 14. april 2005. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Hadžihasanović*), str. 5; *Tužilac protiv Momčila Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-T, Odluka po Trećem i Četvrtom zahtjevu optužbe u vezi s formalnim primanjem na znanje činjenica o kojima je presuđeno, 24. mart 2005. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Krajišnik*), par. 14.

²³ Odluka u predmetu *Krajišnik*, par. 14.

²⁴ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 55; Odluka u predmetu *Popović*, par. 8.

²⁵ Odluka u predmetu *Popović*, par. 8.

²⁶ *Tužilac protiv Kupreškića*, predmet br. IT-95-16-A, Odluka po prijedlozima Drage Josipovića, Zorana Kupreškića i Vlatka Kupreškića da se prihvate dodatni dokazi u skladu s pravilom 115 i o formalnom primanju na znanje činjenica o kojima je već presuđeno u skladu s pravilom 94(B), 8. maj 2001. (dalje u tekstu: Odluka po žalbi u predmetu *Kupreškić*), par. 12; Odluka u predmetu *Popović*, par. 9.

²⁷ Odluka po žalbi u predmetu *Dragomir Milošević*, par. 19–22; Odluka u predmetu *Popović*, par. 10; Odluka u predmetu *Krajišnik*, par. 15. Vidi takođe Odluku u predmetu *Hadžihasanović*, p. 5; *Tužilac protiv Mejakića*, predmet br. IT-02-65-PT, Odluka po Zahtjevu optužbe za formalno primanje na znanje činjenica na osnovu pravila 94(B), 1. april 2004., str. 4; *Tužilac protiv Blagojevića i drugih*, predmet br. IT-02-60-T, Odluka po Zahtjevu optužbe za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno i dokumentarnih dokaza, 19. decembar 2003., par. 16; *Tužilac protiv Prlića i drugih.*, predmet br. IT-04-74-PT, Odluka po Zahtjevu za

- (g) Činjenica se ne smije zasnivati na sporazumu između strana u izvornom postupku;²⁸
- (h) Činjenica se ne smije odnositi na djela, ponašanje ili mentalno stanje optuženog;²⁹ i
- (i) Činjenica nipošto ne smije biti predmet nerješene žalbe ili preispitivanja ranije odluke.³⁰

III. Diskusija

A. Opšti argumenti

10. Vijeće napominje da je tužilaštvo iz svog Zahtjeva povuklo predložene činjenice 25, 26, 28, 43, 116 i 136, iz razloga koje je u osnovnim crtama navelo u svojoj Replici, kao i prvu rečenicu predložene činjenice 342, iz razloga koje je u osnovnim crtama navelo u svom *Corrigendumu*. Shodno tome, Vijeće neće razmatriti te činjenice.

11. Što se tiče argumenta optuženog da je formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno protivpravno i da nije u skladu s važećim pravilima međunarodnog prava, Vijeće napominje da optuženi ne navodi nikakva pravila koja su za Međunarodni sud obavezujuća i koja bi išla u prilog njegovoj tvrdnji. Naprotiv, pravilo 94(B) Pravilnika je jasno kada je riječ o diskrecionom pravu Pretresnog vijeća da formalno primi na znanje činjenice o kojima je već presuđeno. Za Vijeće je Pravilnik obavezujući i ono će, stoga, postupiti u skladu s praksom Žalbenog vijeća i drugih pretresnih vijeća u vezi s ovim pitanjem, na koju se i sam optuženi poziva u svom Odgovoru.

12. Vijeće je razmotrilo svaku predloženu činjenicu u Zahtjevu u vezi s uslovima za formalno primanje na znanje prema pravilu 94(B), navedenim u paragrafu 9 gore. Premda primjećuje odsustvo argumenata strana u vezi s uslovom da svaka predložena činjenica mora biti dovoljno precizno navedena, da se ne smije odnositi na djela, ponašanje i mentalno stanje optuženog i da ne smije biti predmet neriješene žalbe ili preispitivanja, tj. u vezi s uslovima e, h i i u paragrafu 9 gore, Vijeće se uvjerilo da sve predložene činjenice ispunjavaju te uslove. Međutim, Vijeće navodi zaključak Žalbenog vijeća u predmetu *Galić* u vezi s incidentima koji

formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno na osnovu pravila 94(B), 14. mart 2006., par. 12.

²⁸ Odluka u predmetu *Popović*, par. 11; *Tužilac protiv Mejakića i drugih*, IT-02-65-PT, Odluka po Zahtjevu optužbe za formalno primanje na znanje činjenica na osnovu pravila 94(B), 1. april 2004., str. 4; *Tužilac protiv Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-PT, Odluka po zahtjevima optužbe za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno, te za prihvatanje pismenih izjava svjedoka na osnovu pravila 92bis, 28. februar 2003., par. 15.

²⁹ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 50.

se tiču bolnice na Koševu da je više napada na tu bolnicu predstavljalo napade na legitimni vojni cilj.³¹ Vijeće smatra da taj zaključak kvalifikuje činjenične zaključke Pretresnog vijeća u predmetu *Galić* u paragrafu 509 i stoga neće formalno primiti na znanje predložene činjenice br. 98-100 koje su uzete iz tog paragrafa.

B. Dalji uslovi za formalno primanje na znanje na osnovu pravila 94(B)

Činjenica mora biti relevantna za tekući postupak

13. Vijeće nije uvjerio argument optuženog da bi, u odsustvu konkretnog obrazloženja tužilaštva na koji način se predložena činjenica uklapa u njegovu tezu, formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno predstavljalo kršenje pravila 89(C) Pravilnika. Pravilo 89 se odnosi na prihvatanje dokaza na suđenju i u paragrafu (C) predviđa da "Vijeće može prihvatiti bilo koji relevantan dokaz za koji smatra da ima dokaznu vrijednost" (naglasak dodat). Prema tome, prema toj odredbi, unutar je diskrecionog prava Vijeća da odluči da li da dokaze prihvati ili ne prihvati i tako "spis ne pretrpa činjenicama koje inače ne bi bile prihvaćene".³²

14. Vijeće napominje da tužilaštvo nije odgovorilo na mišljenje optuženog da predložena činjenica 29³³ ne ispunjava uslov relevantnosti zato što se ni na koji način ne odnosi na optužbe protiv optuženog niti je s tim optužmama povezana,³⁴ kao ni na tvrdnju optuženog da je predložena činjenica 47³⁵ irelevantna za predmetni postupak.³⁶ Međutim, Vijeće smatra da su predložene činjenice u Zahtjevu, uključujući predložene činjenice 29 i 47, direktno relevantne za optužbe u Optužnici koje se odnose na Galićevu ulogu u vezi s nekim od navodnih incidenata granatiranja i snajperskog djelovanja u Sarajevu, a za Galića se tvrdi da je jedan od učesnika u udruženom zločinačkom poduhvatu čiji je cilj bio da organizuje i provede kampanju snajperisanja i granatiranja civilnog stanovništva Sarajeva, kako se navodi u Optužnici.³⁷ Predložena činjenica br. 29 se dalje razmatra u paragrafu 34, a predložena činjenica br. 47 u paragrafu 15.

³⁰ Odluka po žalbi u predmetu *Kupreškić*, par. 6.

³¹ *Tužilac protiv Galića*, predmet br. IT-98-29-A, Presuda, 30. novembar 2006. (dalje u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Galić*), par. 351.

³² *Tužilac protiv Semanze*, predmet br. ICTR-97-20-A, Presuda /Judgement/, 20. maj 2005., par. 189.

³³ Vidi Zahtjev, Dodatak A, činjenica 29: "General Galić je bio sposoban i profesionalan oficir."

³⁴ Vidi Odgovor, par. 15 i Dodatak A, činjenica 29.

³⁵ Vidi Zahtjev, Dodatak A, činjenica 47: "Termin "snajpersko djelovanje" mora se shvatiti kao direktno gađanje osoba s veće udaljenosti iz bilo koje vrste pješadijskog oružja."

³⁶ Vidi Odgovor, Dodatak A, činjenica 47.

³⁷ Optužnica, par. 16.

Činjenica mora biti jasna, konkretna i utvrđiva

15. Iako optuženi ne tvrdi da predložena činjenica br. 47 ne zadovoljava te standarde, Vijeće smatra da obrazloženje terminologije sadržane u navedenoj predloženoj činjenici ne može smatrati jasnim, konkretnim i utvrdivim činjeničnim zaključakom Pretresnog vijeća u predmetu *Galić* i stoga tu činjenicu neće formalno primiti na znanje.

16. Razlozi na kojima se zasniva argument optuženog da druge predložene činjenice nisu jasne, konkretne i utvrđive nisu jasno navedeni u njegovom Odgovoru. Na osnovu onoga što je navedeno u Dodatku A Odgovora, Vijeće zaključuje da u te razloge spadaju odsustvo navoda u relevantnim dijelovima Prvostepene presude u predmetu *Galić* iz koje su predložene činjenice uzete, kao i to što optuženi ne posjeduje relevantni materijal koji se u pomenutoj presudi navodi. Vijeće smatra da pitanje da li je neki činjenični zaključak jasan, konkretan i utvrdiv ne zavisi od prisustva citata u fusnotama presude iz koje su predložene činjenice uzete. Premda je svaku činjenicu potrebno razmotriti u kontekstu izvorne presude, to ne znači da je zadatak Vijeća da utvrdi da li je drugo Pretresno vijeće na odgovarajući način sastavilo tekst svoje presude. Pored toga, tvrdnja optuženog da on nema pristup određenom dokaznom materijalu na kojem se zasniva izvorna presuda ne čini neku predloženu činjenicu manje jasnom, konkretnom ili utvrdivom. To mišljenje Vijeće može razmotriti prilikom odlučivanja o tome da li da odbije da formalno primi na znanje određene činjenice o kojima je već presuđeno, a koje ispunjavaju navedene uslove, zato što njihovo formalno primanje na znanje ne bi bilo u interesu pravde.

17. U vezi s konkretnim činjenicama, Vijeće navodi mišljenje optuženog da bi izraz "bili izloženi" u predloženoj činjenici 108 mogao značiti da su ljudi bili svjedoci vatre iz oruđa ili da su pretrpjeli posljedice vatrenih napada. Međutim, vijeće se nije uvjerilo da tu činjenicu to čini nedovoljno konkretnom, pošto iz relevantnog paragrafa izvorne presude jasno proizlazi da ta činjenica ima oba značenja.³⁸

18. Vijeće dijeli mišljenje Pretresnog vijeća u predmetu *Perišić* da je način na koji se u predloženoj činjenici br. 50 govori o "izvorima UN" veoma neodređen.³⁹ Isto toliko neodređene su predložena činjenica 88, u kojoj se pominje vremenski period "tokom oružanog sukoba", i predložena činjenica 269, u kojoj se navodi da je granatiranje izvršeno "dosta vremena nakon" početka fudbalskog turnira. Vijeće, prema tome, te činjenice neće formalno primiti na znanje. Nadalje, Vijeće neće formalno primiti na znanje predloženu činjenicu 143 jer smatra da formulacija "mogućnost da je riječ o civilu" nije dovoljno konkretna.

³⁸ Vidi Prvostepenu presudu u predmetu *Galić*, par. 531, iz kojeg je ta predložena činjenica uzeta.

³⁹ Odluka u predmetu *Perišić*, par. 20.

Činjenica se ne smije u suštini razlikovati od formulacije u izvornoj presudi

19. Vijeće napominje da tužilaštvo nije razmotrilo argumente kojima optuženi osporava te činjenice, koje se, kako on tvrdi, suštinski razlikuju od njihovih formulacija u izvornoj presudi.

20. Vijeće napominje da optuženi osporava određene predložene činjenice na osnovu toga što njihova formulacija ne uključuje dokaznu osnovu činjeničnih zaključaka u relevantnim paragrafima izvorne presude. Na primjer, u vezi s predloženom činjenicom 118, optuženi tvrdi da to što je iz nje odstranjena svaka referenca na "[f]otografije predočene kao dokaz", koje, kako je navedeno u paragrafu 584 Prvostepene presude u predmetu *Galić*, "pokazuju velike razmjere razaranja civilnih stambenih objekata u Sarajevu", bitno mijenja značenje činjenice o kojoj je već presuđeno, za koju optuženi smatra da treba da glasi "da je došlo do razaranja velikih razmjera civilnih stambenih objekata u Sarajevu, što je fotografisano i na suđenju uvršteno u dokaze".⁴⁰ Vijeće ne prihvata taj argument. Zadatak Vijeća je da identifikuje činjenice utvrđene u nekoj ranijoj presudi, a ne da konstatuje dokaznu osnovu na kojoj dati zaključci počivaju. U ovom konkretnom slučaju, činjenični zaključak da je u Sarajevu došlo do razaranja civilnih stambenih objekata širokih razmjera dijelom se zasniva na fotografijama uvrštenim u dokaze, ali nije ograničeno na stambene objekte na tim fotografijama. Iz istog razloga, Vijeće smatra da se predložene činjenice 110, 129, 135, 137 i 138 suštinski ne razlikuju od načina na koji su formulisane u Prvostepenoj presudi u predmetu *Galić*.⁴¹ Međutim, Vijeće neće formalno primiti na znanje predloženu činjenicu 231, za koju je nejasno da li se odnosi na činjenični zaključak Pretresnog vijeća u predmetu *Galić* ili je riječ samo o mišljenju svjedoka.⁴²

⁴⁰ Zahtjev, Dodatak A, činjenica br. 118 (naglasak dodat).

⁴¹ U predloženoj činjenici 110 navodi se da se "stanovnicima [...] činilo da nijedna civilna aktivnost i nijedan dio Sarajeva pod kontrolom ABiH nije siguran od snajperskog djelovanja i granatiranja s teritorije pod kontrolom SRK-a", a u predloženoj činjenici 129 se navodi da je "na civile [...] gotovo svakodnevno otvarana vatra". Obje činjenice, premda uzete iz iskaza konkretnih svjedoka, adekvatno odražavaju opšti zaključak Pretresnog vijeća u predmetu *Galić* da je postojala kampanja granatiranja i snajperskog gađanja civila. U predloženoj činjenici 135 se navodi da se "u pozadini stalno čuo zvuk pješadijskog oružja, minobacača i artiljerije" i ta činjenica je navedena u paragrafu br. 590 Prvostepene presude u predmetu *Galić* kako bi se potkrijepio opšti zaključak Pretresnog vijeća u predmetu *Galić* da je Sarajevo bilo izloženo žestokoj vatri. U predloženoj činjenici 137 se navodi da je "cilj kome je težio SRK bio [...] da se kod svakog stanovnika Sarajeva pokušava stvoriti osjećaj da niko nije zaštićen od pucnjave", a u predloženoj činjenici 138 se navodi da se "nije [...] pucalo na vojne ciljeve nego da bi se povećala bespomoćnost stanovništva". Te činjenice, premda uzete iz iskaza jednog svjedoka, adekvatno odražavaju zaključak Pretresnog vijeća u predmetu *Galić* naveden u paragrafu br. 592 Prvostepene presude u predmetu *Galić* "[d]okazi - i to posebno oni koji se odnose na prirodu civilnih aktivnosti koje su bile meta, način na koji su vršeni napadi na civile, vrijeme i trajanje napada na civile - dosljedno pokazuju da je cilj kampanje snajperskog djelovanja i granatiranja u Sarajevu bilo terorisanje civilnog stanovništva grada".

⁴² Vidi Odluku u predmetu *Perišić*, par. 32 (fusnota 64); *Tužilac protiv Dragomira Miloševića*, predmet br. IT-98-29/1-T, Odluka po Zahtjevu odbrane za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, 29. avgust 2007., str. 3. U predloženoj činjenici br. 231 se navodi da "tamo [nije] bilo vojnih objekata", što se bitno razlikuje od tvrdnje da "svjedokinja nije primijetila da u blizini postoji neki vojni objekat" u paragrafu br. 320 Prvostepene presude u predmetu *Galić*, iz kojeg je ta činjenica uzeta.

21. Vijeće smatra da za svaku predloženu činjenicu pojedinačno mora utvrditi da li postoji bitna razlika između nje i formulacije u relevantnom dijelu izvorne presude. Vijeće se nije uvjerilo da je predložena činjenica br. 133 preformulisana tako da bi se moglo smatrati da je promijenjeno značenje relevantnog dijela izvorne presude, kao što optuženi tvrdi. Vijeće smatra da je značenje pomenute činjenice jasno ako se posmatra u kontekstu okolnih predloženih činjenica. Međutim, Vijeće smatra da se predložena činjenica br. 117, onako kako je preformulisana u Zahtjevu, bitno razlikuje od relevantnog odlomka izvorne presude i stoga je neće formalno primiti na znanje.⁴³ Preostale predložene činjenice koje optuženi osporava [činjenice 38, 39, 41, 42, 44 i 45] tužilaštvo je formulisalo tako što je eliminisalo pravne termine sadržane u izvornoj presudi (kao što su "protivpravni" ili "nezakoniti"). Vijeće smatra da se te činjenice ne razlikuju bitno od njihove formulacije u izvornoj presudi, s izuzetkom predložene činjenice 42, koja neće biti formalno primljena na znanje.

22. Vijeće napominje da, ako neka predložena činjenica sadrži samo manju nepreciznost ili dvosmislenost, ono ima diskreciono pravo da tu nepreciznost ili dvosmislenost ispravi.⁴⁴ To važi ne samo za tipografske greške, nego i za nepreciznost u vezi s vremenom i mjestom događaja koji se navode u predloženoj činjenici, što se može ispraviti bilo prema izvornoj presudi bilo prema okolnim činjenicama predloženim u zahtjevima.⁴⁵ Prema tome, da bi relevantne predložene činjenice uskladilo sa značenjem koje se očigledno imalo na umu u Prvostepenoj presudi u predmetu *Galić*, Vijeće je u sljedećim predloženim činjenicama ispravilo nekoliko tipografskih grešaka:⁴⁶

- Predložena činjenica 14: akronim za poštu "PIT" treba da bude "PTT", kao u Prvostepenoj presudi u predmetu *Galić*;
- Predložena činjenica 71: "rijeka Liljacka" treba da bude "rijeka Miljacka", kao u Prvostepenoj presudi u predmetu *Galić*;
- Predložena činjenica 114 će glasiti kako slijedi: "U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. civili su gađani kada su odlazili po vodu u naselju Dobrinja IV, na Dobrinji C5, u opštini Novi Grad, i na Kobiljoj Glavi.";

⁴³ U predloženoj činjenici br. 117 se navodi da su "svi dijelovi Dobrinje ... žestoko [...] granatirani", dok iz paragrafa br. 584 Presude u predmetu *Galić*, iz kojeg je ta činjenica uzeta, nije jasno da li je Vijeće prihvatilo da su teškom granatiranju bili izloženi "svi dijelovi" Dobrinje ili jednostavno Dobrinja uopšte.

⁴⁴ Odluka u predmetu *Popović*, par. 10.

⁴⁵ Vidi Odluku u predmetu *Stanišić*, par. 38.

⁴⁶ Izmjene su naznačene masnim slovima.

- Predložena činjenica 149 će glasiti kako slijedi: "Anisa Pita se samo kratko zadržala na izvoru. Ona je tamo sreća djevojčicu po imenu Elma **Smajkan** i obje djevojčice su odlučile da se vrate u kuću porodice Pita da se igraju.";
- Predložena činjenica 155 će glasiti kako slijedi: "Dana 13. decembra 1992., Anisa Pita, **troipogodišnji** civil, namjerno je gađana i ranjena metkom iz vatrenog oružja s područja kojem su vojnici SRK-a imali pristup.";
- Predložena činjenica 165 će glasiti kako slijedi: "Dana 11. jula 1993., **Munira** Zametica je pogođena dok je kantom zahvatala vodu iz rijeke Dobrinje. Bilo je previše opasno da bi Sadiha Šahinović i Vahida Zametica, šesnaestogodišnja kćerka žrtve koja je dotrčala da pomogne kada je saznala za incident, napustile zaklon mosta preko rijeke Dobrinje. Munira Zametica je ležala potrbuške u rijeci i krvarila iz usta. Vahida je čula kako se pucnjava nastavlja i vidjela je kako meci udaraju u vodu pored njene majke.";
- Predložena činjenica 167 će glasiti kako slijedi: "Žrtvu **Muniru** Zametica su izvukli iz vode i odveli u bolnicu; ona je kasnije tog poslijepodneva umrla.";
- Predložena činjenica 168 će glasiti kako slijedi: "Između tornja pravoslavne crkve i mjesta na kojem je **Munira** Zametica ustrijeljena postojala je nišanska linija.";
- Predložena činjenica 218 će glasiti kako slijedi: "Dana 25. maja 1994., civilni putnici civilnog vozila namjerno su gađani s teritorije koju je kontrolisao SRK, a to **gađanje** je rezultiralo ranjavanjem Sehadete Plivac i Hajre Hafizović.";
- Predložena činjenica 220 će glasiti kako slijedi: "Metak kojim je tramvaj pogođen ispaljen je s područja Jevrejskog **grobља** koje je kontrolisao SRK.";
- Predložena činjenica 308 će glasiti kako slijedi: "Zdravstveni karton potvrđuje da je Sabahudin Ljuša zadobio teške povrede od **gelera** na grudnom košu.";
- Predložena činjenica 318 će glasiti kako slijedi: "Na mjestu gdje se istovarivala humanitarna pomoć ili u ulici Oslobođilaca **Sarajeva** Sabahudin Ljuša nije vidio ni vojnike ni ikakvo vojno osoblje."

23. Vijeće smatra da riječ "desnu" u predloženoj činjenici 176, koja se odnosi na "desnu ruku" žrtve koju je okrznuo metak treba izbrisati kako bi ta činjenica adekvatno odražavala paragraf 267 u Prvostepenoj presudi u predmetu *Galić*, u kojoj se pominje samo "ruka" žrtve. Vijeće je takođe ispravilo manje nepreciznosti u vezi s vremenom i mjestom događaja u sljedećim predloženim činjenicama:

- Predložena činjenica 93 će glasiti kako slijedi: "U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, s tri mosta koji su Dobrinju II povezivali s Dobrinjom III mogla se vidjeti pravoslavna crkva na Dobrinji IV.";
- U predloženoj činjenici 95 brišu se riječi "tokom sukoba" pošto je vremenski okvir već na odgovarajući način naveden, tako da će ova predložena činjenica glasiti kako slijedi: "U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. bolnica na Koševu bila je jedna od dvije glavne medicinske ustanove u Sarajevu koje su radile.";
- Predložena činjenica 144 glasiće kako slijedi: "Dana 5. avgusta 1993., Vildana Kapur, civil, namjerno je gađana s teritorije koju je kontrolisao SRK."

24. Vijeće je dalje ispravilo manje nepreciznosti u vezi s identitetom svjedoka u sljedećim predloženim činjenicama:

- Formulacija "Žena nazvana 'svjedok AI'" u predloženoj činjenici 288 biće zamijenjena formulacijom "Muškarac nazvan 'svjedok AI'";
- U predloženoj činjenici 319, formulacija "brigade [...] Dobrinja", koja je sadržana u paragrafu 405 Prvostepene presude u predmetu *Galić*, iz kojeg je uzeta, biće dodata i ova činjenica će glasiti kako slijedi: "Ismet Hadžić, komandant Dobrinjske brigade ABiH, izjavio je da tog dana u blizini mjesta događaja nije bilo vojnih jedinica ABiH.";
- Predložena činjenica 330 će glasiti kako slijedi: "Dana 5. februara 1994., Vojni posmatrači UN-a i Francuski bataljon UN-a 4 utvrdili su da repno krilce pripada minobacačkoj granati od 120 mm.";
- Slično tome, formulacija "komandant ABiH Vahid Karavelić" u predloženoj činjenici 336 biće zamijenjena formulacijom "Vahid Karavelić, komandant Prvog korpusa ABiH", koja je sadržana u paragrafu 456 Prvostepene presude u predmetu *Galić*, iz kojeg je ta činjenica uzeta.

25. Nadalje, Vijeće smatra da u predloženoj činjenici 181 treba izbrisati formulaciju "Jedini razuman zaključak jeste da" kako bi se izbjegla eventualna dvosmislenost, a formalno primanje na znanje ograničilo na relevantni činjenični zaključak Pretresnog vijeća u predmetu *Galić*.

26. Međutim, pored predloženih činjenica 42, 117 i 231 koje su već razmatrane, Vijeće neće formalno primiti na znanje predložene činjenice 19, 52, 113, 205 i 326 pošto se one bitno razlikuju od formulacije u izvornoj presudi.⁴⁷ Konačno, Vijeće napominje da predložene

⁴⁷ Premda se predložena činjenica 19 odnosi na zahtjev Savjeta bezbjednosti od "22. maja 1992", u paragrafu 201 Prvostepene presude u predmetu *Galić*, iz kojeg je ta činjenica izvađena, nije naveden precizan datum i u njemu se pominju dvije rezolucije Savjeta bezbjednosti, od 15. maja 1992. i od 30. maja 1992. U predloženoj činjenici

činjenice 102 i 156 sadrže u suštini iste informacije i, stoga, da bi se izbjeglo ponavljanje, neće formalno primiti na znanje predloženu činjenicu 156.

Činjenica ne smije biti nejasna niti smije navoditi na pogrešan zaključak u kontekstu u koji je stavljena u Zahtjevu

27. Vijeće je svjesno da mora odbiti da formalno primi na znanje činjenice ako smatra da one, zbog načina na koji su formulisane, navode na pogrešne zaključke i ne podudaraju se s činjenicama o kojima je zapravo presuđeno u predmetu o kojem je riječ.⁴⁸ Suštinski je važno imati u vidu okolne predložene činjenice u Zahtjevu prilikom utvrđivanja da li je neka konkretna činjenica nejasna ili navodi na pogrešne zaključke.⁴⁹ Premda Vijeće ima u vidu da se u predloženim činjenicama koje optuženi osporava zato što su nejasne i što navode na pogrešne zaključke ne navodi konkretan period u kojem su se opisani događaji zbili, ono se uvjerilo da relevantni period postaje očigledan kada se te činjenice razmatraju u kontekstu drugih okolnih činjenica.

28. I pored toga, Vijeće neće formalno primiti na znanje predloženu činjenicu 306 zbog toga što je tužilaštvo očigledno pogrešno navelo identitet svjedoka koji se pominje u njoj.⁵⁰ Shodno tome, takođe se ne smiju formalno primiti na znanje činjenice 307 i 308, pošto se one odnose na rane nanesene svjedoku koji je naveden u predloženoj činjenici 306, kao i na "drugju eksploziju", pa bi zbog toga što se ne pominje nikakva prva eksplozija obje činjenice bile nejasne. Isto tako, zbog toga što je odbijen zahtjev da se formalno primi na znanje predložena činjenica 326, u

42 se navodi da su "snajpersko djelovanje i granatiranje civila bili [...] rasprostranjeni i sprovedeni su od strane pripadnika SRK-a tokom dužeg perioda", i ta se činjenica bitno razlikuje od relevantnog odlomka paragrafa 741 Prvostepene presude u predmetu *Galić*, iz kojeg je uzeta, a koji glasi: "[P]ripadnici SRK-a [su] počinili zločine nad civilima na rasprostranjen način i tokom dužeg perioda". Predložena činjenica 52 glasi: "U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, broj civilnih pacijenata primljenih u državnu bolnicu bio je najmanje četiri puta veći od broja primljenih boraca" i znatno se razlikuje od načina na koji je to formulisano u paragrafu 216 Presude, koji glasi kako slijedi: "Akif Mukanović, vojnik ABiH, rekao je da se osjećao bezbjednije na liniji fronta nego bilo gdje drugdje u Sarajevu jer se "po linijama rjeđe pucalo". Ovo se poklapa s objašnjenjem hirurga Državne bolnice Milana Mandilovića o tome zašto je broj civilnih pacijenata primljenih u Državnu bolnicu bio najmanje četiri puta veći od broja primljenih boraca." U predloženoj činjenici 113 se tvrdi da su "civilni [...] redovno i namjerno gađani" u različitim dijelovima Sarajeva, dok se u paragrafu 584 Prvostepene presude u predmetu *Galić*, iz kojeg je ta činjenica uzeta, ne navodi eksplicitno da su civilni, osim na Kobiljoj Glavi, "redovno i namjerno" gađani i na drugim područjima. U predloženoj činjenici 205 se navodi "linija fronta [SRK-a] u Neđarićima", umjesto "linija fronta u pravcu Neđarića", kako se navodi u paragrafu 365 Prvostepene presude u predmetu *Galić*, iz kojeg je ta činjenica uzeta. U predloženoj činjenici 326 se navodi da su "Edin Suljić, predstavnik lokalnog istražiteljskog tima, i predstavnik UN-a, Afzaal Niaz, formirali [...] tim radi provođenja istrage o tom događaju" i time se znatno mijenja značenje paragrafa 439 Prvostepene presude u predmetu *Galić*, iz kojeg je ta činjenica uzeta i u kojem se navodi da su "[p]redstavnik lokalnog istražiteljskog tima formiranog radi sprovođenja istrage o tom događaju, Edin Suljić, i predstavnik UN-a, Afzaal Niaz, obišli [...] bolnice i mrtvačnicu u koje su odvezene žrtve eksplozije"

⁴⁸ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 55.

⁴⁹ Odluka u predmetu *Popović*, par. 8.

⁵⁰ Tužilaštvo je, po svemu sudeći, formulaciju ove činjenice uzelo iz paragrafa 399 Prvostepene presude u predmetu *Galić*, a ne, kako je navedeno u Zahtjevu, iz paragrafa 398.

skladu s kriterijumima sadržanim u prethodnom odjeljku, predložene činjenice 327, 328, i 329 neće biti formalno primljene na znanje pošto su one, bez predložene činjenice 326, nejasne i navode na pogrešne zaključke. Nadalje, Vijeće odbija da formalno primi na znanje predloženu činjenicu 343, koja se odnosi na jedan incident od 22. januara 1994. i stoga očigledno nije vezana za okolne predložane činjenice koje se tiču jednog incidenta od 5. februara 1994.

Činjenica ne smije sadržati kvalifikacije ili zaključke koji su suštinski pravnog karaktera

29. Vijeće je svjesno toga da formalno uzimanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno nema za cilj preuzimanje pravnih zaključaka iz prošlih postupaka.⁵¹ Premda je neki zaključak pravne prirode ako povlači tumačenje ili primjenu pravnih načela,⁵² mnogi zaključci imaju nekakav pravni aspekt, ako se taj izraz široko tumači. Vijeće smatra da je potrebno u svakom pojedinom slučaju utvrditi da li se predložena činjenica mora isključiti zato što sadrži zaključke ili kvalifikacije koji su suštinski pravnog karaktera ili preovladava činjenični sadržaj.⁵³ Opšte uzev, "zaključci koji se odnose na *actus reus* ili *mens rea* krivičnog djela smatraju se činjeničnim zaključcima".⁵⁴

30. Vijeće ima u vidu argument optuženog da su u nekoliko predloženih činjenica pravno važni izrazi, na primjer "civili" ili "neselektivni napad", upotrijebljeni na način koji te činjenice čini činjenicama suštinski pravnog karaktera.⁵⁵ Premda se slaže s tužilaštvom da se takvi izrazi mogu koristiti i u "činjeničnom" smislu da bi se opisale žrtve, objekti ili situacije, Vijeće je pažljivo razmotrilo svaku od osporenih činjenica da bi utvrdilo da li ona sadrži kvalifikacije ili zaključke koji su suštinski pravnog karaktera. Shodno tome, Vijeće se uvjerilo da se ni u jednoj od predloženih činjenica osporavanih od strane optuženog ne koriste gornji izrazi na način koji bi ih učinio činjenicama u suštinski pravnog karaktera.

31. Štaviše, Vijeće napominje da optuženi traži da ono odbaci određene predložene činjenice kao činjenice koje su suštinski pravnog karaktera zbog toga što su one sadržane u određenim odjeljcima Prvostepene presude u predmetu *Galić* koji se odnose na zaključke o saznanjima optuženog ili efektivnom komandovanju i rukovođenju optuženog u tom predmetu [predložene činjenice 29-41]. Vijeće se nije uvjerilo da je svaki zaključak u odjeljcima Prvostepene presude

⁵¹ Odluka po žalbi u predmetu *Dragomir Milošević*, par. 22; *Tužilac protiv Lukića i drugih.*, predmet br. IT-IT-98-32/1-T, Odluka po Zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno, 22. avgust 2008., par. 21.

⁵² Vidi *Tužilac protiv Dragomira Miloševića*, predmet br. IT-98-29/1-T, Odluka u vezi s formalnim primanjem na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, koje je Žalbena vijeće vratilo na daljnje razmatranje, s izdvojenim mišljenjem sudije Robinsona, 18. juli 2007., par. 11.

⁵³ Vidi *Tužilac protiv Momčila Perišića*, predmet br. IT-04-81-PT, Odluka po Drugom zahtjevu za formalno primanje na znanje činjenica relevantnih za bazu zločina u vezi sa Sarajevom, 17. septembar 2008., par. 15.

⁵⁴ Odluka u predmetu *Krajišnik*, par. 15.

u predmetu *Galić* koji se odnosi na lanac komandovanja i/ili psihičko stanje optuženog nužno pravne prirode, pošto se generalno smatra da su zaključci koji se odnose na materijalne i subjektivne elemente zločina činjenični zaključci. Razmotrivši svaku od osporavanih predloženih činjenica, Vijeće se uvjerilo da nijedna od njih ne sadrži zaključke koji su suštinski pravnog karaktera.

Činjenica se ne smije zasnivati na sporazumu između strana u izvornom postupku

32. Vijeće mora odbiti da formalno primi na znanje predložene činjenice koje se zasnivaju na sporazmu između strana u izvornom postupku, što može biti slučaj kada se "u relevantnoj fusnoti u izvornoj presudi kao primarni mjerodavni izvor navode činjenice u vezi s kojima su se strane sporazumjele".⁵⁶ Tužilaštvo ne osporava navod da su određene predložene činjenice koje optuženi osporava zasnovane na sporazumu između strana u izvornom postupku i povuklo je sve predložene činjenice, osim predloženih činjenica 6 i 66, na osnovu toga što taj sporazum nije primarni izvor tih činjenica. Vijeće napominje da u prilog odlomcima Prvostepene presude u predmetu *Galić* iz kojih su te činjenice uzete prije svega idu dokazi koji se ne zasnivaju na sporazumu između strana. Vijeće smatra da tim činjenicama u prilog ide dovoljno dokaza i da ne treba odbaciti zahtjev za njihovo formalno primanje na znanje samo zato što su se strane u izvornom postupku sporazumjele i oko njih.

Diskreciono pravo da se odbije zahtjev za formalno primanje na znanje

33. Optuženi osporava određene predložene činjenice na osnovu toga što su one navodi iz svjedočenja svjedoka, a ne zasebni činjenični zaključci [predložene činjenice 147–151, 153, 157–159, 163, 165–167, 171, 173–177, 183, 189–190, 198–202, 209–215, 218, 222–225, 228, 234–238, 245–260, 271–277, 283–295, 298, 305–307, 309–315, 318, 324–325, i 332–333] i od Vijeća traži da iskoristi svoje diskreciono pravo i te činjenice isključi.⁵⁷ Vijeće napominje da se Pretresno vijeće u predmetu *Galić*, premda su te činjenice uzete iz paragrafa izvorne presude u kojima se Pretresno vijeće u predmetu *Galić* poziva na svjedočenje svjedoka, u tim istim paragrafima ili u paragrafima koji im neposredno slijede, direktno oslanjalo na to svjedočenje⁵⁸

⁵⁵ Odgovor, par. 29–31.

⁵⁶ Odluka u predmetu *Popović*, par. 11.

⁵⁷ Vidi Odgovor, par. 36.

⁵⁸ Predložene činjenice 165 i 167 se odnose na svjedočenje svjedoka o okolnostima u kojima je Munira Zemetica ustrijeljena i ubijena, na koje se Pretresno vijeće u predmetu *Galić* oslonilo u svojim zaključcima u paragrafu 355 Prvostepene presude u predmetu *Galić*.

U predloženoj činjenici 166 se navodi da su "[v]ojnici ABiH koji su prolazili pored mosta vidjeli [...] šta se dogodilo, razmjestili su se na mostu iza vreća s pijeskom i otvorili vatru u pravcu pravoslavne crkve", na šta se Pretresno vijeće u predmetu *Galić* oslanja u paragrafu 355 Prvostepene presude u tom predmetu, u kojem je ono zaključilo da "[n]a osnovu pouzdanih iskaza ustanovljeno je da su vojnici ABiH naišli nakon događaja i da su tek

ili navodi da se uvjerilo u pouzdanost svjedoka i to svjedočenje prihvatilo kao pouzdano.⁵⁹ Vijeće se, nakon što je pažljivo proučilo paragrafe izvorne presude iz koje su uzete predložene činjenice, uvjerilo da Pretresno vijeće u predmetu *Galić* nije samo navelo svjedočenja svjedoka, nego je to svjedočenje prihvatilo kao vjerodostojno. Međutim, isto se ne može reći za sve preostale predložene činjenice o kojima je riječ, pošto je u vezi s nekim od tih činjenica i dalje nejasno da li je Pretresno vijeće u predmetu *Galić* svjedočenja svjedoka prihvatilo kao relevantne činjenice. Vijeće stoga neće upotrijebiti svoje diskreciono pravo da isključi predložene činjenice 305, 309–315, 325, i 333.

34. Vijeće neće formalno primiti na znanje predloženu činjenicu 29 razmotrenu u paragrafu 14 gore jer smatra da nije jasno da li se ona odnosi na neki činjenični zaključak ili samo na mišljenje Pretresnog vijeća u predmetu *Galić*.

35. Vijeće je pažljivo procijenilo da li bi prihvatanje predloženih činjenica koje ispunjavaju gornje uslove doprinijelo ekonomičnosti postupka, pri čemu bi prava optuženog bila sačuvana. Vijeće napominje da optuženi nije konkretno naveo "veoma sporna pitanja u vezi s kojima bi činjenice o kojima je presuđeno bile neprimjerene"⁶⁰ i podsjeća na to da "[n]e postoji nijedan uslov da činjenice o kojima je presuđeno budu van razumne sumnje".⁶¹ Vijeće je uzelo u obzir

tada uzvratili vatrom". U predloženoj činjenici 171 se navodi da "[p]očinitelj više puta zaredom pucao na Muniru Zameticu, sprečavajući spasioce da joj priđu" i na tu činjenicu se Pretresno vijeće u predmetu *Galić* u paragrafu 355 Prvostepene presude oslonilo, zaključivši da je počinitelj žrtvu namjerno gađao..

U predloženoj činjenici 183 se navodi da su se "[d]ana 2. novembra 1993., oko 16:00 sati, Ramiza Kundo, koja je tada imala 38 godina, i Rasema Menzilović [...] žurno vraćale s izvora koji se nalazio pedesetak metara od kuće svjedokinje Menzilović ulicom Briješko brdo, noseći pune kanistre od deset litara u svakoj ruci". U paragrafu 429 Prvostepene presude u predmetu *Galić*, Pretresno vijeće u tom predmetu se, po svemu sudeći, oslonilo na relevantni iskaz iz kojeg je ta predložena činjenica uzeta, uzevši u obzir "njenu aktivnost u tom trenutku".

Pretresno vijeće u predmetu *Galić* oslonilo se na predloženu činjenicu 218, u kojoj se navodi da "[m]etak je pogodio lijevu stranu tramvaja, gledano u smjeru kretanja tramvaja", pri izvlačenju zaključka navedenog u posljednjoj rečenici paragrafa 257 Prvostepene presude u predmetu *Galić*.

Slično tome, Pretresno vijeće u predmetu *Galić* zaključilo je u paragrafu 320 Prvostepene presude u tom predmetu da do tog incidenta nije došlo zbog zalutalog metka tokom borbe, pri čemu se oslonilo na predloženu činjenicu 228, u kojoj se navodi da je "[i]spaljen [...] samo jedan hitac kojim je Muratovićeva direktno pogođena".

U predloženoj činjenici 310 se navodi da se "[t]amo [...] okupila grupa od oko 20 žena i djece" i Pretresno vijeće u predmetu *Galić* se na tu činjenicu oslonilo u paragrafu 408 Prvostepene presude u tom predmetu u kojem je navelo da "[d]okazi pokazuju da su ljudi koji su se tamo okupili, čuvši eksploziju [u ulici Oslobođilaca Sarajeva], otrčali u zaklon".

U predloženoj činjenici 318 se navodi da "Sabahudin Ljuša [...] na mjestu gdje se istovarivala humanitarna pomoć ili u ulici Oslobođilaca Sarajeva nije vidio ni vojnike niti ikakvo vojno osoblje" i Pretresno vijeće u predmetu *Galić* je u paragrafu 409 Prvostepene presude u tom predmetu, oslonivši se na činjenicu da u blizini nije viđeno nikakvo vojno osoblje, zaključilo da su granate pogodile civile koji su mirno obavljali svoje poslove.

U predloženoj činjenici 324 se tvrdi da je "[d]ana 5. februara 1994. godine, oko podneva, mnogo ljudi kupovalo [...] na pijaci Markale" i tu činjenicu je Pretresno vijeće u predmetu *Galić* eksplicitno prihvatilo u paragrafu 495 Prvostepene presude u tom predmetu, u kojem tvrdi da je "[n]a pijacu [...] dolazilo mnogo ljudi".

⁵⁹ Vidi Prvostepenu presudu u predmetu *Galić*, par. 255, 267, 286, 319, 339, 359, 364, 375, 390, 491, 515 i 534.

⁶⁰ Odgovor, par. 18.

⁶¹ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 40.

bojazan optuženog da će mu, kako bi opovrgnuo činjenice o kojima je presuđeno, biti potrebni adekvatno vrijeme i uslovi kako bi te činjenice ispitaio, pozvao svjedoke i predočio svoje dokaze. Vijeće takođe navodi tvrdnju optuženog da će se na osnovu činjenica o kojima je presuđeno tvrditi da je on morao znati da se uz odobrenje lica koja su mu podređena vrše zločini, kao i njegov argument da bi prebacivanje na njega tereta dokazivanja da za to nije znao ugrozilo njegova prava zato što "predložene činjenice indirektno ukazuju na vid njegove odgovornosti ... prema članu 7(1) ili članu 7(3) Statuta".⁶²

36. Međutim, argumenti koje je iznio optuženi nisu uvjerali Vijeće da bi njemu, ako Vijeće odbije da formalno primi na znanje činjenice o kojima je presuđeno, za opovrgavanje činjenica o kojima je presuđeno bilo potrebno više vremena i mogućnosti nego za opovrgavanje dokaza koje će iznijeti tužilaštvo. Vijeće smatra da predložene činjenice nisu dovoljne za utvrđivanje odgovornosti optuženog i podsjeća da je, "prema pravilu 94(B), formalno primanje na znanje zapravo predviđeno *jedino* za činjenice o kojima je presuđeno, a koje se, barem u nekom pogledu, odnose na krivičnu odgovornost optuženog".⁶³ Ono što je još važnije jeste da konačni teret uvjeravanja i dalje nosi tužilaštvo, koje će morati da van svake razumne sumnje dokaže nužnu povezanost između neposrednih počinitelja svih zločina koji su dokazani i optuženog, prema vrstama odgovornosti navedenim u Optužnici.

37. Vijeće takođe ima u vidu argument optuženog da on nema pristup određenom dokaznom materijalu na kojem se zasniva Prvostepena presuda u predmetu *Galić*. Međutim, on je prilično kasno podnio zahtjev za pristup povjerljivim materijalima u tom predmetu.⁶⁴ Vijeće smatra da će optuženi imati priliku da, koristeći se kontekstualno relevantnim materijalom koji bude pribavio, osporava činjenice o kojima je presuđeno i koje će biti formalno primljene na znanje. Prema tome, Vijeće se nije uvjerilo da bi ikakva nepravdičnost mogla proizići iz činjenice da optuženi, u ovoj fazi, nema pristup tom dokaznom materijalu.

38. Konačno, Vijeće se uvjerilo da nijednu od činjenica u Zahtjevu koje ispunjavaju uslove pravila 94(B), navedene u paragrafu 9 gore, ne treba isključiti na osnovu argmenta da njihovo formalno primanje na znanje ne bi bilo u interesu pravde.

IV. Dispozitiv

39. Shodno tome, Pretresno vijeće, u skladu s pravilima 54 i 94(B) Pravilnika, ovim djelimično ODOBRAVA Zahtjev i donosi sljedeću odluku:

⁶² Odgovor, par. 35.

⁶³ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 48.

- (a) Pretresno vijeće formalno prima na znanje činjenice o kojima je presuđeno navedene u Dodatku priloženom ovoj odluci, onako kako su u njemu formulisane;
- (b) Sljedeće činjenice o kojima je presuđeno predložene u Zahtjevu neće biti formalno primljene na znanje: predložene činjenice 19, 29, 42, 47, 50, 52, 88, 98–100, 113, 117, 143, 156, 205, 231, 269, 305–315, 325–329, 333 i 343;
- (c) Sljedeće činjenice o kojima je presuđeno predložene u Zahtjevu neće biti formalno primljene na znanje pošto ih je tužilaštvo povuklo: predložene činjenice 25, 26, 28, 43, 116 i 136, kao i prva rečenica predložene činjenice 342.

Sastavljeno na engleskom i francuskom, pri čemu je mjerodavan tekst na engleskom.

/potpis na originalu/

sudija Iain Bonomy,
predsjedavajući

Dana 5. juna 2009.
U Haagu
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]

⁶⁴ Zahtjev za pristup povjerljivim materijalima u završenim predmetima, 16. april 2009.

DODATAK

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
1.	Do 1992. godine Sarajevo je izraslo u najvažniji politički, kulturni i trgovački centar BiH.
2.	Sarajevo je sačinjavalo deset opština: Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Vogošća, Ilidža, Pale, Ilijaš, Hadžići i Trnovo.
3.	Na osnovu popisa stanovništva iz 1991. godine, opština Pale je bila jedina u kojoj su Srbi iz BiH predstavljali apsolutnu većinu (oko 69%).
4.	Prema popisu stanovništva iz 1991. godine, Srbi su imali relativnu većinu u opštinama Ilidža i Ilijaš.
5.	Prema popisu stanovništva iz 1991. godine, u Novom Sarajevu je Srba bilo otprilike onoliko koliko je bilo Muslimana.
6.	Početkom marta 1992. u Sarajevu su kako članovi SDS-a tako i članovi SDA podigli barikade i kontrolne punktove.
7.	Dana 6. aprila 1992. godine u Sarajevu je došlo do snažne pucnjave, pri čemu su se strane međusobno optuživale za počinjanje neprijateljstava.
8.	U periodu između maja i septembra 1992. obje strane su nastavile granatiranje vojnih i civilnih ciljeva unutar grada Sarajeva, a borbe su bile intenzivne i surove.
9.	Savjet bezbjednosti je rezolucijom 758 od 8. juna 1992. proširio mandat i povećao popunjenost UNPROFOR-a i odobrio razmještanje vojnih posmatrača UN-a (UNMO).
10.	Rezolucijom 761 Savjeta bezbjednosti od 29. juna 1992. UNPROFOR je zadužen za zaštitu sarajevskog aerodroma, koji je predstavljao stratešku lokaciju na jugozapadu grada, kao i za pružanje pomoći pri radu aerodroma kako bi humanitarna pomoć stigla do stanovništva.
11.	U ljeto 1992. godine, shodno sporazumu sa UN, Sarajevsko-romanijski korpus (SRK) je kontrolu nad sarajevskim aerodromom predao UNPROFOR-u. Bilo je zamišljeno da od tog trenutka aerodrom koristi jedino osoblje UN-a za svoje potrebe.
12.	Mandat UNPROFOR-a je ponovo proširen rezolucijom 776 Savjeta bezbjednosti od 14. septembra 1992. godine i od tada je obuhvatao i zaštitu konvoja humanitarne pomoći.
13.	U septembru 1992. godine, u gradu su se nalazila najmanje tri vojna bataljona UNPROFOR-a, francuski, egipatski i ukrajinski. Svaki se sastojao od oko 500 do 600 vojnika.
14.	Štab UN-a zadužen za "Sektor Sarajevo" nalazio se u zgradi pošte (PTT) u Sarajevu i tamo su se nalazili oficiri za vezu zaraćenih strana preko kojih su se održavali kontakti s UNPROFOR-om i ulagali prigovori o tome kako druga strana navodno krši pravila i sporazume.
15.	Dvije strane u sukobu u Sektoru Sarajevo nadgledali su timovi vojnih posmatrača (UNMO) iz baza pod šifrovanim nazivom LIMA (smještene izvan grada kako bi pokrivale položaje SRK-a) i PAPA (smještene u gradu kako bi pokrivale teritoriju koju je kontrolisala Armija BiH).
16.	U februaru 1993. oko 60 posmatrača bilo je raspoređeno na ukupno 14 posmatračkih mjesta (11 mjesta LIMA i tri mjesta PAPA). Međutim, vladalo je opšte mišljenje da UNMO, zbog nedovoljnog osoblja, ne može efikasno pokrivati svako područje koje mu je dodijeljeno.
17.	Nakon što se JNA djelomično povukla, 12. maja 1992. skupština Republike Srpske je naredila da se osnuje Vojska Republike Srpske (VRS).
18.	Dana 22. maja 1992. BiH je prihvaćena kao članica Ujedinjenih nacija.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
19.---	Dana 22. maja 1992. godine, Savjet bezbjednosti je zatražio je povlačenje stranih snaga, između ostalog i JNA, s teritorije BiH.
20.	Bilo je zamišljeno da se SRK razmjesti na širem području Sarajeva, u bivšoj zoni odgovornosti Četvrtog korpusa JNA.
21.	Glavnina snaga SRK-a bila je razmještena oko takozvanog unutrašnjeg kruga Sarajeva, konkretno na području Ilidže, Nedžarića i Grbavice.
22.	Do kraja 1992. sedam brigada SRK bilo je razmješteno na linijama sukoba koje su činile taj "unutrašnji krug" i čija je dužina iznosila oko 55 kilometara.
23.	Pomoćne jedinice SRK nalazile su se u takozvanom vanjskom krugu sarajevskog fronta, dužine oko 180 kilometara.
24.	Dana 1. septembra 1992. snage ABiH smještene u Sarajevu i oko njega zvanično su dobile naziv "Prvi korpus ABiH".
25.	[povučena]
26.	[povučena]
27.	General Galić je na položaju komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa ostao do 10. avgusta 1994. godine, kada je komandu preuzeo Dragomir Milošević, njegov načelnik Štaba.
28.	[povučena]
29.---	General Galić je bio sposoban i profesionalan oficir.
30.	Kada je postavljen za komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa, general Galić dao je konačnu formu sastavu i organizaciji Sarajevsko-romanijskog korpusa.
31.	General Galić je bio prisutan na bojištu u Sarajevu, u neposrednoj blizini linije sukoba, tokom cijelog perioda od 10. septembra 1992. do 10. avgusta 1994. godine.
32.	Linije sukoba su ostale relativno statične tokom perioda od 10. septembra 1992. do 10. avgusta 1994. godine.
33.	General Galić je aktivno nadgledao situaciju u Sarajevu.
34.	General Galić je bio potpuno svjestan situacije na bojištu u Sarajevu.
35.	Sistemi izvještavanja i nadgledanja Sarajevsko-romanijskog korpusa funkcionisali su normalno tokom perioda od 10. septembra 1992. do 10. avgusta 1994. godine.
36.	General Galić je bio u povoljnom položaju da izdaje uputstva i zapovijesti svojim trupama.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
37.	Ljudstvo Sarajevsko-romanijskog korpusa bilo je podvrgnuto normalnom vojnom rukovođenju i komandovanju.
38.	Ne samo da je general Galić bio lično obaviješten o snajperskom djelovanju i granatiranju usmjerenom protiv civila u Sarajevu, koje se pripisuju snagama SRK-a, nego su i njegovi potčinjeni znali za te aktivnosti.
39.	General Galić je naknadno obaviještavan, od strane svojih potčinjenih, o snajperskom djelovanju i granatiranju usmjerenom protiv civila u Sarajevu, koje se pripisuje snagama Sarajevsko-romanijskog korpusa.
40.	Kao komandant Korpusa, general Galić je imao punu kontrolu nad artiljerijskim sredstvima SRK-a i znao je za utrošak municije.
41.	General Galić je bio potpuno upoznat sa snajperskim djelovanjem i granatiranjem usmjerenim protiv civila u Sarajevu i njegovoj okolini.
42.—	General Galić je izdavao zapovijesti za gađanje civila ili civilnog stanovništva, a snajpersko djelovanje i granatiranje civila bili su rasprostranjeni i sprovedeni su od strane pripadnika SRK-a tokom dužeg perioda. Ti zločini su, po načinu na koji su vršeni, svuda ispoljili iznenađujuće sličan obrazac.
43.	[povučena]
44.	General Galić je smišljeno obezbijedio da VRS ne preduzima nikakve mjere kako bi spriječila snajpersko djelovanje i granatiranje.
45.	General Galić je ponekad namjeravao da gađa civile i civilno stanovništvo Sarajeva.
46.	General Galić je radio na ostvarivanju strategije napada na civilno stanovništvo Sarajeva.
47.—	Termin "snajpersko djelovanje" mora se shvatiti kao direktno gađanje osoba s veće udaljenosti iz bilo koje vrste pješačkog oružja.
48.	Grad Sarajevo bio je izložen dugotrajnom i snažnom granatiranju od septembra 1992. do avgusta 1994. godine.
49.	Izveštaj UNPROFOR-a iz 1993. pokazuje da je zbog granatiranja "proteklih mjeseci bilo mnogo civilnih žrtava".
50.—	U drugim slučajevima u periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, izvori UN-a pripisivali su ranjavanje i ubijanje civila djelovanju SRK-a, što je uključivalo i namjerno gađanje civila.
51.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, civili i civilno stanovništvo kao takvo, na područjima Sarajeva koje je kontrolisala AbiH, gađani su s teritorije koju je kontrolisao SRK.
52.—	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, broj civilnih pacijenata primljenih u državnu bolnicu bio je najmanje četiri puta veći od broja primljenih boraca.
53.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, civili su namjerno gađani dok su obavljali civilne poslove ili se nalazili na civilnim lokacijama.
54.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, gađana su i ambulanta kola. Kako bi se izbjegla vatra, ambulanta kola su često vožena noću, bez svjetala i ne glavnim putevima.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
55.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, komandant Ilijaške brigade SRK-a izdavao je svojoj minobacačkoj bateriji naređenja da gađa ambulanta kola, pijace, pogrebne povorke i groblja sjevernije od grada, u Mrakovu.
56.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, civili sa sarajevskih područja koja je kontrolisala ABiH odgađali su čak i osnovne poslove nužne za preživljavanje da bi ih obavljali kad je vidljivost bila smanjena, kao npr. noću ili dok je bila magla, jer su bili gađani.
57.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, civili, naročito stariji ljudi, obično bi noću skupljali drva jer su znali da je opasno kretati se danju.
58.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, škole su bile zatvorene, a u naseljima su u podrumima otvarane privremene škole kako bi djeca prelazila što kraću razdaljinu da bi došla na nastavu i tako što kraće bila izložena snajperskom djelovanju i granatiranju.
59.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, veliki broj civila dugo je živio u podrumima svojih zgrada kako bi izbjegao granate. Naučili su da se kreću što je manje moguće, rijetko napuštajući svoje stanove.
60.	Budući da je nabavka hrane i vode bila puna opasnosti, jer su u oba slučaja morali dugo čekati u redovima uz opasnost da će na njih biti otvorena vatra, od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, civilna zaštita je mijenjala mjesta za dijeljenje hrane koju su dostavljale humanitarne organizacije.
61.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, kad je prekinuto snabdijevanje vodom, međunarodne humanitarne organizacije postavile su na odgovarajućim mjestima u gradu pumpe za vodu. Stanovnici su nekad po cijeli dan čekali u redu da napune posude.
62.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, vojnici UN-a morali su često mijenjati mjesta na kojima su se građani okupljali kako bi primili humanitarnu pomoć da ne bi bili gađani granatama.
63.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, civili koji bi se radi takvih poslova odvažili izaći iz svojih domova često su pratili jedni druge kako bi, u slučaju da neko bude ranjen, imali pomoć.
64.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, civili su pronašli alternativne puteve za kretanje gradom na kojima je bilo više zaklona od snajperske vatre s područja koja je kontrolisao SRK. Ipak, na tim rutama nije bilo zaštite od indirektnog vatrenog oružja, kao što su minobacači.
65.	Grbavica je naselje u opštini Novo Sarajevo, smješteno u južnom dijelu centra Sarajeva.
66.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine Grbavica je bila pod kontrolom SRK-a.
67.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine linija sukoba na Grbavici protezala se duž rijeke Miljacke, a Grbavica je južno od nje.
68.	Područje Vraca, jugozapadno od Grbavice, takođe je u periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine bilo pod kontrolom SRK-a.
69.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, civili u Novom Sarajevu gađani su s područja Grbavice, koje je kontrolisao SRK.
70.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, stanovništvo je, zbog opasnosti od vatre s Grbavice, namjerno zaobilazilo neka gradska područja. Na glavnu saobraćajnu arteriju Sarajeva, dio koji se zvao Bulevar maršala Tita, i Marindvor, u centru grada, često je otvarana vatra s Grbavice.
71.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, glavna avenija u Sarajevu, koja se, od Starog Grada prema zapadnom dijelu grada, proteže paralelno s rijekom Miljackom, prozvana je "Alejom snajpera".
72.	Sarajevsko Jevrejsko groblje je smješteno na zapadnim padinama planine Trebević.
73.	Obje zaraćene strane imale su položaje na području Jevrejskog groblja u Sarajevu. Linije sukoba su jedna od druge bile udaljene za širinu groblja. SRK je bio razmješten na jugozapadnoj strani groblja, a ABiH duž zida na njegovoj sjeveroistočnoj strani.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
74.	Linije sukoba na području Jevrejskog groblja ostale su nepromijenjene tokom cijelog sukoba.
75.	Hrasno je stambeno naselje smješteno u jugozapadnom dijelu Sarajeva i graniči s Grbavicom.
76.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, civili u naselju Hrasno bili su izloženi pucnjavi s nekoliko položaja SRK-a.
77.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, redovni izvor vatre je bilo područje Hrasnog brda u blizini Ozrenske ulice.
78.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, naselje Hrasno, uključujući donje dijelove Hrasnog brda, kontrolisala je ABiH.
79.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, SRK je takođe imao položaje na Hrasnom brdu, oko Ozrenske ulice, koja se protezala vrhom brda.
80.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, više dijelova brda, između ostalog i Ozrensku ulicu, kontrolisao je SRK, a ABiH je kontrolisala niže dijelove brda.
81.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, civili u Hrasnom gađani su s područja Grbavice.
82.	Alipašino Polje je stambeno naselje u zapadnom dijelu Sarajeva. Na jugu je omeđeno brdom Mojnilo i naseljem Dobrinja, a na zapadu i jugozapadu naseljem Nedžarići.
83.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, cijelo Alipašino Polje nalazilo se na strani linije sukoba koju je kontrolisala ABiH i koja ga je razdvajala od Nedžarića. Linija se na tom mjestu protezala u smjeru zapad-istok i zavojito prodirala u teritoriju koju je kontrolisala ABiH. Tako su se Nedžarići na tri strane graničili s teritorijom koju je kontrolisala ABiH. Koridor koji se protezao prema zapadu povezivao je to naselje s većom teritorijom pod kontrolom SRK-a na zapadu.
84.	Naselje Nedžarići, gdje je SRK držao klin na linijama ABiH u periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, sastojalo se uglavnom od niskih zgrada od jednog ili dva sprata.
85.	Dio Nedžarića istočno od Ulice Ante Babića i južno od Ulice Đure Jakšića (koja se sada zove ulica Adija Mulebegović), gdje se nalaze više zgrade, zajedno s Alipašnim Poljem, u periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine kontrolisala je ABiH.
86.	U blizini Zavoda za slijepe, grupe zgrada na teritoriji koju je kontrolisao SRK u Nedžarićima, snage ABiH i SRK-a bile su jedne od drugih udaljene svega nekoliko metara.
87.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, borbe na području Alipašnog Polja bile su žestoke od prvih mjeseci sukoba i vojnici objiju strana neprekidno su pucali s tog područja i na njega.
88.	Tokom sukoba, postavljena je barikada radi zaštite civila od snajperskog djelovanja iz ulice Ante Babića, u dijelu Nedžarića koji je kontrolisao SRK.
89.	Stambeno naselje Dobrinja, smješteno uz aerodrom na jugozapadu grada, izgrađeno je kao sportsko selo za zimske Olimpijske igre u Sarajevu 1984.
90.	U prvim fazama sukoba, prije perioda od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, Dobrinja je bila izdvojena od ostatka grada.
91.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, linije sukoba na istočnoj strani Dobrinje protezale su se otprilike duž jedne ulice koja je razdvajala područja Dobrinje I i Dobrinje IV, koja je kontrolisao SRK, od područja Dobrinja II i IIIB, koja je kontrolisala ABiH.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
92.	Pravoslavna crkva na Dobrinji IV, koja je u vrijeme izbijanja neprijateljstava bila u izgradnji i na kojoj su se tokom cijelog perioda od septembra 1992. do avgusta 1994. godine nalazile skele, bila je jedan od izvora snajperske vatre koja je otvarana na civile na Dobrinji.
93.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, sa tri mosta koji su Dobrinju II povezivali s Dobrinjom III mogla se vidjeti pravoslavna crkva na Dobrinji IV.
94.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, uglavnom su korištena tri mosta: most bliže istočnom dijelu linije sukoba od ulice Emila Zole do trga, most koji se koristio za saobraćaj između Dobrinje II i Dobrinje III, te pješački most koji je takođe povezivao Dobrinju II i Dobrinju III.
95.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, bolnica na Koševu bila je jedna od dvije glavne medicinske ustanove u Sarajevu koje su radile.
96.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, bolnica na Koševu se službeno zvala "Univerzitetski klinički centar Sarajevo" ili "Klinički centar Univerziteta u Sarajevu" i sastojala se od niza velikih zgrada u sjeveroistočnom dijelu centra Sarajeva.
97.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine za bolnicu na Koševu se znalo da je civilni zdravstveni objekt.
98.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine napadi na bolnicu na Koševu prouzrokovali su smrt ili ranjavanje civila koji su se u njoj nalazili, znatno su oštetili bolničku infrastrukturu, te bitno umanjili sposobnost te medicinske ustanove da pruža njegu bolesnicima.
99.	SRK je u periodu između septembra 1992. i avgusta 1994. godine redovno gađao bolnicu na Koševu, za koju se znalo da je civilni zdravstveni objekt.
100.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, povremeno su direktno gađane same zgrade bolnice na Koševu, što je prouzrokovalo civilne žrtve.
101.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine područje poznato kao Špicasta stijena za vrijeme sukoba bilo je pod kontrolom SRK-a.
102.	SRK je u periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine kontrolisao neposrednu okolinu Špicaste stijene, dok su se položaji ABiH nalazili u blizini, ispod te litice.
103.	Civili na području Sedrenika bili su izloženi neselektivnoj i direktnoj vatri iz pješadijskog oružja koja je na njih otvarana sa Špicaste stijene, sa teritorije koja je u periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine bila pod kontrolom SRK-a.
104.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine SRK i ABiH su se sukobili duž linije sukoba koja se nalazila u jugoistočnom kvadrantu Sarajeva, pri čemu je ABiH kontrolisala sjeverno podnožje planine Trebević.
105.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, snage ABiH takođe su kontrolisale uzvišenja u blizini brda Čolina kapa, istočno od sjevernog podnožja planine Trebević, u neposrednoj blizini te planine.
106.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, SRK je na to područje rasporedio svoje snage, što mu je omogućilo da kontroliše veliki dio ostatka planine Trebević, uključujući više predjele s kojih se pružao pogled na Sarajevo.
107.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, na teritoriji koju je držao SRK ležao je, osim jednog područja na sjeveru i sjeverozapadu, veliki dio planine Trebević, uključujući njene više predjele.
108.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, civili u naselju Širokača bili su izloženi redovnoj vatri.
109.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, na stotine civila je poginulo, a hiljade su ranjene u dijelovima grada pod kontrolom ABiH.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
110.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, stanovnicima se činilo da nijedna civilna aktivnost i nijedan dio Sarajeva pod kontrolom ABiH nije bezbjedan od snajperskog djelovanja i granatiranja s teritorije pod kontrolom SRK-a.
111.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine civili su gađani na sahranama, u kolima hitne pomoći, bolnicama, tramvajima i autobusima, dok su se vozili autom ili biciklom, kod kuće, dok su obrađivali vrtove, ložili vatru ili čistili smeće u gradu.
112.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, civili su gađani dok su se vozili javnim prijevozom tokom prekida vatre na Dobrinji i u Novom Sarajevu.
113.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, civili su redovno i namjerno gađani na Kobiljoj Glavi i na raskrsnicama u Novom Sarajevu, u Hrasnom i na Dobrinji, u Novom Gradu, na Alipašinom Polju ili u Starom Gradu.
114.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. civili su gađani kada su odlazili po vodu u naselju Dobrinja IV, na Dobrinji C5, u opštini Novi Grad, i na Kobiljoj Glavi.
115.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, gađana su djeca u školama ili dok su se igrala napolju, dok bi vozila bicikl, blizu svojih domova ili na ulici.
116.	<i>[povučena]</i>
117.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, svi dijelovi Dobrinje, koja je bila gusto naseljena četvrt, žestoko su granatirani s teritorije pod kontrolom SRK-a.
118.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine došlo je do razaranja velikih razmjera civilnih stambenih objekata u Sarajevu.
119.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, snage SRK-a koristile su prirodnu i urbanu topografiju grada Sarajeva, poput litica i nebodera, kao pozicije s kojih su mogle gađati civile koji su se kretali po gradu.
120.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, po cijelom Sarajevu postojala su pojedina mjesta koja su postala ozloglašena kao mjesta s kojih je na civile otvarana snajperska vatra.
121.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, na širem području Grbavice, iz raznih nebodera na južnoj obali Miljacke, u naselju Grbavica koje je bilo pod kontrolom SRK-a, otvarana je vatra na civile. Ti položaji omogućavali su vojnicima da "bukvalno poubijaju cijele ulice" u centralnom dijelu Sarajeva, gdje su snajperskoj vatri bili izloženi svi pješaci na raskršćima, kao i automobili, autobusi i tramvaji koji su se iz istočnog dijela grada kretali prema njegovom zapadnom dijelu.
122.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, glavna gradska arterija, čiji se jedan dio tada nazivao Bulevar maršala Tita, dobila je naziv "snajperska aleja" jer je bila veoma izložena redovnoj vatri.
123.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, na raskršća – poput raskršća kod zgrade Predsjedništva i zgrade "Energoinvesta" i raskršća u blizini hotela "Holiday Inn", postavljeni su kontejneri kao zaklon civilima od vatre koja je na njih otvarana s visokih zgrada na Grbavici.
124.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, centralni dio grada, Marindvor, a naročito trg na Marindvoru, takođe su često gađani sa Grbavice.
125.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, na cijelom sarajevskom području nalazila su se mjesta pod kontrolom SRK-a, kao što su Jevrejsko groblje, pravoslavna crkva i Škola za slijepe u Nedžarićima, Špicasta stijena, planina Trebević i Baba stijena, te Orahov brijeg. Ta mjesta su bila poznati izvori snajperske vatre koja je otvarana na civile.
126.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, u svim dijelovima Sarajeva pod kontrolom ABiH na civile je po istom obrascu redovno otvarana vatra s položaja ili područja pod kontrolom SRK-a.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
127.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, iako su se civili prilagodili neprijateljskom okruženju tako što su zatvorili škole, živjeli noću, a danju se skrivali u svojim stanovima ili podrumima, po gradu Sarajevu se kretali što je manje moguće i kao zaklone od snajperske vatre postavljali kontejnere i barikade, oni ipak nisu bili bezbjedni od snajperske i minobacačke vatre s teritorije pod kontrolom SRK-a.
128.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, civili koji su se mogli vidjeti između kontejnera postavljenih po sarajevskim ulicama i avenijama gađani su s teritorija pod kontrolom SRK-a.
129.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, na civile je gotovo svakodnevno otvarana vatra.
130.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, gotovo sva teritorija pod kontrolom ABiH, uključujući veći dio grada, bila je okružena snagama SRK-a, a na nekim mjestima su udaljenosti bile toliko male da je jedna od zaraćenih strana mogla pucati ne samo na teritoriju druge strane, nego i preko te teritorije na vlastite položaje.
131.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, obrazac otvaranja vatre u cijelom Sarajevu bio je obrazac neselektivnog i direktnog pucanja na civile u dijelovima Sarajeva pod kontrolom ABiH s teritorije pod kontrolom SRK-a, a ne obrazac borbenih dejstava u kojima su civili bivali slučajno pogodeni.
132.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine vatra koja je otvarana na dijelove Sarajeva pod kontrolom ABiH slijedila je vremenski obrazac.
133.	Sarajevo je bilo pod žestokom paljbom od septembra do decembra 1992. godine.
134.	Sarajevo je i tokom cijele 1993. godine u znatnoj mjeri bilo izloženo paljbi, uz dnevne i nedjeljne varijacije (dani kada se malo pucalo smjenjivali su se s danima intenzivnih dejstava) - s periodom intenzivnije paljbe u zimu 1993. godine, koji se završio nakon granatiranja pijace Markale u februaru 1994., kada je paljba počela jenjavati.
135.	Od septembra do decembra 1992. godine u Sarajevu se u pozadini stalno čuo zvuk pješadijskog oružja, minobacača i artiljerije.
136.	[povučena]
137.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine cilj kome je težio SRK bio je da se kod svakog stanovnika Sarajeva pokušava stvoriti osjećaj da niko nije zaštićen od pucnjave.
138.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine nije se pucalo na vojne ciljeve nego da bi se povećala bespomoćnost stanovništva.
139.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine napadi na civile bili su brojni, ali ipak nisu bili toliko intenzivni da bi ukazivali na pokušaj SRK-a da postepeno zatre ili čak iskorijeni civilno stanovništvo.
140.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine napadi na civile nisu imali ikakvu vojnu svrhu.
141.	Ramiz Velić, civil, namjerno je gađan sa teritorije koju je kontrolisao SRK na Vracama, 2. novembra 1993. godine.
142.	Dana 25. juna 1993. godine, jedan civil namjerno je ustrijeljen s teritorije koju je kontrolisao SRK.
143.	Dana 24. jula 1993. godine, s teritorije koju je kontrolisao SRK, pucano je na Mejru Jusović, pri čemu je bezobzirno zanemarena mogućnost da je riječ o civilu.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
144.	Dana 5 avgusta 1993. godine, Vildana Kapur, civil, namjerno je gađana s teritorije koju je kontrolisao SRK.
145.	Dana 9. novembra 1993. godine, gađana je Fatima Osmanović, civil, s teritorije koju je kontrolisao SRK, s punom sviješću da postoji veliki rizik da je meta koja se gađa civil.
146.	Dana 27. juna 1993. godine, s teritorije koju je na Grbavici kontrolisao SRK namjerno je gađan i jednim metkom ubijen jedan civil.
147.	Kada su Anisa Pita i njen otac izašli iz svoje kuće ujutro 13. decembra 1992. godine, između 10:00 i 10:30 sati, nije bilo borbenih dejstava.
148.	Otišli su na izvor koji se nalazio oko 150 metara od njihove kuće. Tamo je već bilo ljudi, tako da su morali čekati u redu.
149.	Anisa Pita se samo kratko zadržala na izvoru. Ona je sreła drugu djevojčicu po imenu Elma Smajkan i obje djevojčice su odlučile da se vrate u kuću porodice Pita da se igraju.
150.	Kada je Anisa Pita stigla kući, magla se već digla.
151.	Oba roditelja su pregledala kćerku i ustanovila da je ranjena u desnu natkoljenu metkom koji se nije zadržao u njenom tijelu.
152.	SRK je djelovao sa šireg područja litice zvane Baba stijena.
153.	Razdaljina od kuće Anise Pite do Baba stijene iznosila je 900 metara.
154.	Anisa Pita je pogođena metkom koji je ispaljen s područja litice zvane Baba stijena.
155.	Dana 13. decembra 1992. godine, Anisa Pita, troipogodišnji civil, namjerno je gađana i ranjena metkom iz vatrenog oružja s područja kojem su vojnici SRK-a imali pristup.
156.	U periodu od septembra 1992. do avgusta 1994. godine, SRK je kontrolisao neposrednu okolinu Špicaste stijene, dok su se položaji ABiH nalazili u blizini, ispod te litice.
157.	Vrijeme je bilo sunčano i devetogodišnja djevojčica, nazvana "svjedokinja E" u predmetu <i>Tužilac protiv Galića</i> (predmet br. IT-98-29), koja je na sebi imala tamne pantalone i plavu jaknu, izašla je u dvorište da se igra pod prozorom svoje kuće na Sedreniku.
158.	Metak je svjedokinju E pogodio "u predjelu plečke [...], prošao kroz [nju] i zabio se u zid" iza nje.
159.	Tog istog dana, ne navodi se tačno u koje vrijeme, svjedokinja E je uz pomoć susjeda autom prevezena u Sarajevo. Dok se auto udaljavao od kuće svjedokinje E, u njega je ispaljen metak koji ga je pogodio u stražnji dio.
160.	Sa Špicaste stijene, koja je bila pod kontrolom SRK-a, pruža se pogled na Sedrenik.
161.	Metak koji je ranio svjedokinju E ispaljen je s područja Špicaste stijene.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
162.	U vrijeme i na mjestu događaja u blizini svjedokinje E nije bilo ni vojne opreme ni vojnog osoblja.
163.	Nakon što je svjedokinja E pogođena, na nju i druge je ponovo pućano iz pravca Špicaste stijene dok je voćena u bolnicu.
164.	Svjedokinja E, civil, namjerno je gaćana s teritorije pod kontrolom SRK-a.
165.	Dana 11. jula 1993. godine, Munira Zametica pogoćena je dok je kantom zahvatala vodu iz rijeke Dobrinje. Bilo je previše opasno da bi Sadiha Šahinović i Vahida Zametica, šesnaestogodišnja kćerka ųrtve koja je dotrćala da pomogne kada je saznala za incident, napustile zaklon mosta preko rijeke Dobrinje. Munira Zametica je lećala potrućške u rijeci i krvarila iz usta. Vahida je ćula kako se pućnjava nastavlja i vidjela kako meći udaraju u vodu pored njene majke.
166.	Vojnici ABiH koji su prolazili pored mosta vidjeli su šta se dogodilo, razmjestili su se na mostu iza vreća s pijeskom i otvorili vatru u pravcu pravoslavne crkve.
167.	ųrtvu Muniru Zameticu su izvukli iz vode i odveli u bolnicu; ona je kasnije tog poslijepodneva umrla.
168.	Izmeću tornja pravoslavne crkve i mjesta na kojem je Munira Zametica ustrijeljena postojala je nišanska linija.
169.	Podrućje pravoslavne crkve odakle je pućano nalazilo se na teritoriji koja je bila pod kontrolom SRK-a.
170.	Sa udaljenosti od 1.100 metara dobro opremljeni poćinilac mogao je vidjeti da Munira Zametica, kojoj je bilo 48 godina, izgleda kao civil i da je ųena.
171.	Poćinilac je viće puta zaredom pućao na Muniru Zameticu, sprećavajući spasioće da joj priću.
172.	Dana 11. jula 1993. godine Munira Zametica, civil, namjerno je gaćana s teritorije koju je kontrolisao SRK.
173.	Dana 3. septembra 1993. godine, Nafa Tarić i njena osmogodišnja kćerka Elma Tarić krenule su pješke od svog stana u Hrasnom ulicom Ivana Krndelja.
174.	Ulicu su, drćeći se za ruke, preće iza kontejnera postavljenih kao zaklon od snajperista SRK-a, koji su djelovali s podrućja Ozrenske ulice.
175.	Pogoćene su kada su izaće iza zaklona koji su prućali kontejneri.
176.	Isti metak kojim je Nafa Tarić pogoćena u lijevo bedro okrznuo je zatim kćerkinu ruku i pogodio je u stomak.
177.	Uspjele su otpuzati s nezaštićenog mjesta i odvećene su u bolnicu.
178.	Nafa Tarić i Elma Tarić su bile civili.
179.	Policajac, kome je u predmetu <i>Tućilac protiv Stanislava Galića</i> (predmet br. IT-98-29) dat naziv "svjedok J", zakljućio je da je hitac ispaljen s poloćaja SRK-a u Ozrenskoj ulici, a svoj zakljućak nije zasnovao samo na opštepoznatoj činjenici, već i na činjenici da policija zbog pućnjave s tih poloćaja tom mjestu nije mogla odmah priću.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
180.	Između položaja SRK-a na Hrasnom brdu i mjesta događaja postojala je neometana linija nišanja.
181.	Nafa i Elma Tarić ranjene su metkom ispaljenim s tog područja.
182.	Nafa i Elma Tarić, civili, namjerno su gađane s položaja koje je kontrolisao SRK.
183.	Dana 2. novembra 1993., oko 16:00 sati, Ramiza Kundo, koja je tada imala 38 godina, i Rasema Menzilović žurno su se ulicom Briješko brdo vraćale s izvora koji se nalazio pedesetak metara od kuće svjedokinje Menzilović, noseći pune kanistere od deset litara u svakoj ruci.
184.	Linija sukoba ABiH bila je udaljena 300-400 metara od mjesta na kojem se incident dogodio.
185.	Ramiza Kundo ranjena je metkom iz pravca "Polja", odnosno polja na području Bačića i Briješća.
186.	Ramiza Kundo ranjena je metkom ispaljenim s teritorije pod kontrolom SRK-a, i to s polja kod Briješća i Bačića.
187.	Ramiza Kundo nije ranjena zalutalim metkom ili metkom koji se odbio u okolnostima redovnih borbenih dejstava.
188.	Dana 2. novembra 1993. godine, Ramiza Kundo gađana je s područja koje je kontrolisao SRK, a osoba koja je gađala posjedovala je punu svijest da postoji veliki rizik da je osoba koja se gađa civil.
189.	Sanija Dževlan se biciklom vraćala iz bolnice na Dobrinji II i pogođena je u stražnjicu čim je prešla jedan od mostova koji povezuju Dobrinju II s Dobrinjom III.
190.	Uspjela je na biciklu stići do kuće i odvedena je u bolnicu, gdje je ostala oko deset dana.
191.	Odjeća žrtve, ono što je radila (voženje bicikla) i činjenica da je bila nenaoružana bili su pokazatelji da je Dževlanova civil i upozorenje počiniocu na njen civilni status.
192.	Područje oko pravoslavne crkve na Dobrinji IV bilo je pod kontrolom SRK-a.
193.	Između područja pravoslavne crkve i mjesta gdje je žrtva pogođena postojala je linija nišanja.
194.	U tom trenutku u blizini mjesta događaja nisu se izvodila borbena dejstva.
195.	Metak koji je Dževlanu pogodio s desne strane ispaljen je iz pravca pravoslavne crkve udaljene oko 800 metara od mjesta događaja.
196.	Sanija Dževlan pogođena je s teritorije koju je kontrolisao SRK.
197.	Žrtva, Sanija Dževlan, civil, namjerno je gađana sa teritorije koju je kontrolisao SRK.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
198.	Ramiz Grabovica, pozadinski regrut ABiH, radio je 1994. u javnom transportnom preduzeću i tokom prekida vatre je vozio civile na redovnoj autobuskoj liniji između Alipašinoz mosta i Dobrinje.
199.	Dana 25. maja 1994. bilo je sunčano i Grabovica je oko 11:40, stigavši do posljednje stanice na raskrsnici ulice Nikole Demonje i ulice Omladinskih brigada, u centru Dobrinje, zaustavio crveno-bijeli autobus, otvorio troja vrata autobusa i ugasio motor radi uštede goriva.
200.	Dok je čekao da se putnici ukrcaju, Grabovica je čuo pucanj iz pravca Nedžarića, koje je kontrolisao SRK, i to je u autobusu izazvalo paniku.
201.	Ramiz Grabovica je vidio da su ranjene dvije sredovječne žene. Jedna je sjedila na desnoj strani autobusa držeći se za koljeno, a druga na suprotnoj strani i obilno je krvarila.
202.	Žrtve, Sehadetu Plivac i Hajru Hafizović, izveli su iz autobusa. Ostale su u bolnici gdje im je pružena ljekarska pomoć.
203.	Jasno se moglo vidjeti da je autobus civilno vozilo koje se koristi samo tokom prekida vatre i na redovnoj autobuskoj liniji.
204.	Putnici u autobusu gađani su s područja Neđarića.
205.	Linija fronta SRK-a u Nedžarićima bila je udaljena oko 750 metara.
206.	Između mjesta događaja i Nedžarića postojala je linija nišanjenja.
207.	Područje Nedžarića u vrijeme događaja kontrolisao je SRK.
208.	Dana 25. maja 1994. godine, civilni putnici civilnog vozila namjerno su gađani s teritorije koju je kontrolisao SRK, a to gađanje je rezultiralo ranjavanjem Sehadete Plivac i Hajre Hafizović.
209.	Dana 19. juna 1994. godine, oko 17:00 sati, Mensur Jusić bio je u tramvaju koji je vozio ulicom Vojvode Putnika u pravcu Ilidže.
210.	U istom tramvaju, zajedno sa svojim četvorogodišnjim sinom, nalazila se žena, koja je u u predmetu <i>Tužilac protiv Stanislava Galića</i> nazvana "svjedokinja M" (predmet br. IT-98-29).
211.	Kad se tramvaj približio raskrsnici ulice Vojvode Putnika i Trščanske ulice, svjedokinja M čula je pucanj i vidjela da joj je ranjen sin, koji je sjedio pored prozora.
212.	Jusić je pogođen u cjevanicu desne noge.
213.	Jusić je primijetio da jednoj ženi, koja mu je stajala zdesna, krvari ruka.
214.	Ranjenicima je u obližnjoj ambulanti prve pomoći pružena ljekarska pomoć.
215.	Metak je pogodio tramvaj koji je vozio Ulicom vojvode Putnika prema Ilidži, kojom prilikom su ranjena tri putnika.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
216.	U neposrednoj blizini mjesta događaja nije bilo vojnih vozila.
217.	Na tom području nisu bila u toku nikakva vojna dejstva.
218.	Metak je pogodio lijevu stranu tramvaja, gledano u smjeru kretanja tramvaja.
219.	Između mjesta događaja i područja Jevrejskog groblja, koje je bilo pod kontrolom SRK-a, postojala je neometana linija nišanjenja.
220.	Metak kojim je tramvaj pogođen ispaljen je s područja Jevrejskog groblja koje je kontrolisao SRK.
221.	Dana 19. juna 1994. godine, s područja Jevrejskog groblja, koje je bilo pod kontrolom SRK-a, namjerno je gađano civilno vozilo, kojom prilikom su ranjena tri civilna putnika.
222.	U sunčano predvečerje 26. juna 1994. godine, između 19:00 i 19:30 sati, Sanela Muratović, stara 16 godina, i Međina Omerović, stara 17 godina, išle su prema stanu Omerovićeve u ulici Đure Jakšića 17 (na istočnoj strani Lukavičke ceste), u opštini Novi Grad.
223.	Neki uniformisani vojnici upozorili su ih da na to područje pucaju snajperisti.
224.	Muratovićeve je pogođena u desno rame.
225.	Omerovićeve, koja je išla s njene desne strane, nije pogođena.
226.	Metak koji je pogodio žrtvu, Muratovićevu, ispaljen je s područja Zavoda za slijepe.
227.	Vojni posmatrači UN-a i drugi svjedoci konstatovali su da je Zavod za slijepe bio "snajpersko gnijezdo" odakle su gađani civili.
228.	Ispaljen je samo jedan metak kojim je Muratovićeve direktno pogođena.
229.	U vrijeme incidenta na tom području nisu vođene borbe.
230.	Metak nije pogodio Muratovićevu slučajno, niti je bilo odbijanja metka.
231.	U neposrednoj blizini mjesta gdje se incident dogodio nisu bili razmješteni vojnici, niti je tamo bilo vojnih objekata.
232.	Udaljenost između područja Zavoda za slijepe i mjesta gdje se žrtva nalazila kada se incident dogodio iznosila je oko 200 metara.
233.	Sanela Mutarović, civil, namjerno je gađana s teritorije koja je bila pod kontrolom SRK-a.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
234.	Dana 22. jula 1994. godine, trinaestogodišnji dječak, nazvan "svjedok AG" u predmetu <i>Tužilac protiv Stanislava Galića</i> (predmet br. IT-98-29), i njegova sestra, nazvana "svjedokinja AH" u predmetu <i>Tužilac protiv Stanislava Galića</i> (predmet br. IT-98-29), krenuli su sa svojom majkom u posjetu rodbini.
235.	Dan je bio vedar.
236.	[povučena]
237.	Kada je svjedok AG sišao sa svog bicikla, pogođen je u donji dio stomaka. Metak je dječaku prošao kroz tijelo i razbio izlog prodavnice.
238.	Svjedoka AG odveli su na odjeljenje za hitne intervencije i on je potom nekoliko dana zadržan u bolnici.
239.	Svjedok AG je bio civil.
240.	U trenutku incidenta na tom području nisu se odvijala nikakva vojna dejstva.
241.	U blizini se igralo nekoliko djece i obližnji restoran je bio otvoren.
242.	Žrtva nije pogođena zalutalim metkom, već je namjerno gađana.
243.	Između mjesta incidenta i položaja SRK-a postojala je neometana linija nišanjenja.
244.	Svjedok AG, civil, ranjen je metkom koji je namjerno ispaljen na njega s teritorije na Hrasnom brdu, koju je kontrolisao SRK.
245.	Dana 1. juna 1993. godine, neki stanovnici Dobrinje odlučili su da organizuju fudbalski turnir u mjesnoj zajednici Dobrinja IIIB.
246.	Tog 1. juna 1993. bio je prekrasan sunčan dan.
247.	Fudbalsko igralište postavljeno je u ugao parkirališta, koje je s tri strane bilo okruženo stambenim zgradama od šest spratova, a na četvrtoj strani, okrenutoj prema sjeveru, bilo je zaklonjeno brdom Mojnilo i nije se vidjelo ni sa jednog mjesta na strani linije sukoba koju je držao SRK.
248.	Oko 200 gledalaca, među kojima je bilo žena i djece, okupilo se da gleda timove kako igraju.
249.	Nekoliko minuta poslije 10:00, tokom druge utakmice, na parkiralištu su eksplodirale dvije granate.
250.	Sudija na drugoj utakmici bio je Ismet Fazlić, pripadnik civilne zaštite.
251.	Nekih 10-20 minuta poslije početka utakmice, među igrače je, dok su izvodili penal, nasred igrališta pala prva granata.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
252.	Ismeta Fazlića je pogodio geler, tako da je zadobio teške povrede u obje noge, kao i po dijelovima tijela.
253.	Na zemlji je ležalo 11 mladića, od kojih su osmorica umrla na licu mjesta.
254.	Omer Hadžiabdić, koji je tada imao 15 godina, gledao je utakmicu s prevrnutih automobila kad je prva granata pogodila igralište.
255.	Omer Hadžiabdić ranjen je gelerom u nogu.
256.	Nedim Gavranović, koji je tada imao 12 godina, stajao je iza jednog od golova kada je čuo prvu eksploziju i osjetio snažan udarac.
257.	Nedim Gavranović zadobio je prostrijelnu ranu od gelera na desnoj potkoljenici.
258.	Dana 1. juna 1993. godine, na gotovo isto mjesto na Dobrinji IIIB pala je druga granata, svega nekoliko sekundi poslije prve.
259.	Granata je pala ispred jednog mladića i otkinula mu nogu.
260.	Na zemlji je bio veliki broj ranjenih.
261.	U eksploziji koja se dogodila 1. juna 1993. na Dobrinji ubijeno je više od 10 i ranjeno oko 100 ljudi.
262.	Kalibar dviju minobacačkih granata koje su 1. juna 1993. godine pogodile fudbalsko igralište na Dobrinji IIIB iznosio je najmanje 81-82 mm i one su ispaljene iz pravca istok-jugoistok, sa teritorije koju je držao SRK.
263.	Udaljenost mjesta događaja od linija sukoba u pravcu vatre iznosila je oko 300 metara.
264.	Štab Pete motorizovane Dobrinjske brigade ABiH nije bio u naselju Dobrinja IIIB gdje je bilo parkiralište na kojem je 1. juna 1993. postavljeno fudbalsko igralište, već u naselju Dobrinja II.
265.	U naselju Dobrinja IIIB, na otprilike 100 metara od parkirališta iza stambenih zgrada, bilo je atomsko sklonište.
266.	Uzimajući u obzir da su ispaljene samo dvije granate i da su pale jedna za drugom gotovo na isto mjesto na parkiralištu, kao i to da druga granata nije pala nimalo bliže atomskom skloništu, sklonište nije bilo namjeravani cilj napada.
267.	Na parkiralištu je bilo vojnika ABiH koji nisu bili na dužnosti i koji nisu bili naoružani, niti su učestvovali u vojnim dejstvima.
268.	Zbog svog položaja, parkiralište se nije vidjelo sa linija SRK-a.
269.	Parkiralište je granatirano znatno kasnije od početka turnira.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
270.	Incident granatiranja do kojeg je došlo 1. juna 1993. godine na Dobrinji IIIB predstavlja primjer neselektivnog granatiranja civilnog područja od strane SRK-a.
271.	Zbog toga što je na periferiji Sarajeva, na Dobrinji, bio prekinut dotok vode, stanovnici dobrinjskog naselja C5 snabdijevali su vodom na svim poznatim kriznim punktovima za vodu.
272.	Dana 12. jula 1993., sredinom poslijepodneva, na ulici je bilo oko stotinu i više kanistera. Tog dana je do 17:00 sati bilo prilično vedro.
273.	Ti ljudi, uglavnom starije osobe, čekali su da prođu kroz željeznu kapiju koju je čuvao Enver Taslaman.
274.	Penzioner Rasim Mehonić, koji je sa svojom suprugom i dvije kćeri čekao u redu od zore, izjavio je da je čučao pored Taslamana, čekajući da na njega dođe red da uzme vodu, kada je negdje oko 15:00 sati eksplodirala minobacačka granata.
275.	Mehonić je osjetio da ga je u lijevu stranu tijela pogodio geler.
276.	Taslaman, koji je stajao pored Mehonića, pogođen je u ruku i lijevu nogu.
277.	Minobacačka granata koja je 12. jula 1993. godine negdje oko 15:00 sati pala na mjesto na Dobrinji C5 gdje se dolazilo po vodu i gdje se okupilo 50-60 ljudi, ubila je više od deset osoba i ranila više od deset osoba.
278.	Minobacačka granata koja je 12. jula 1993. godine pala u naselje Dobrinja C5 i koja je prouzrokovala stradanje civila bila je kalibra 82 mm.
279.	Minobacačka granata koja je 12. jula 1993. ispaljena na Dobrinju C5 i koja je izazvala stradanje civila, ispaljena je iz pravca zapad-sjeverozapad prema mjestu udara.
280.	U blizini česme nije bilo vojnih ciljeva čijim bi se postojanjem moglo objasniti ispaljivanje granate na to područje.
281.	Područje oko česme gdje su civili pumpali vodu u više navrata je granatirano poslije incidenta 12. jula 1993. godine.
282.	Dana 12. jula 1993. godine, red civila koji su na na Dobrinji C5 čekali za vodu namjerno je gađan minobacačkom granatom kalibra 82 mm, koja je ispaljena s teritorije pod kontrolom SRK-a.
283.	Dana 22. januara 1994. godine, Goran Todorović, dvanaestogodišnji dječak, otrčao je prema zgradama da se zakloni i, upravo kada se počeo penjati stepenicama prema svom stanu u ulici Klare Cetkin br. 6 na Alipašinom Polju, na 10 do 15 metara od njega eksplodirala je druga granata i ranila ga.
284.	Muhamed Kapetanović, koji je živio u Cetinjskoj ulici br. 2 i koji je januara 1994. godine imao skoro 10 godina, igrao se sa četvoricom svojih drugova na parkiralištu.
285.	Druga grupa djece igrala se u ulici Klare Cetkin.
286.	Odjednom je odjeknula glasna eksplozija jedne ili dvije granate, nakon čega su djeca otrčala u zaklon.
287.	Neposredno prije nego što je Kapetanović stigao do ulaza svoje zgrade, deset metara iza posljednjeg djeteta eksplodirala je još jedna granata od koje je taj dječak poginuo, a troje drugih je ranjeno, među ostalima i Kapetanović, koji je zadobio teške povrede noge.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
288.	Muškarac nazvan "svjedok AI" u predmetu <i>Tužilac protiv Stanislava Galića</i> (predmet br. IT-98-29) kretao se ulicom Klare Cetkin na Alipašinom Polju, gdje je živio, kada je, na udaljenosti od otprilike 100 metara, čuo dvije eksplozije.
289.	Prije nego što je svjedok AI mogao da se skloni, na tri do pet metara lijevo od njega eksplodirala je treća granata, odbacila ga u zrak i teško ga ranila u lice.
290.	Refik Aganović je bio u svom stanu na 14. spratu zgrade u ulici Klare Cetkin br. 4. Oko 13:00 sati čuo je "uobičajeni" zvižduk granate, nakon čega je nedaleko od njega odjeknula glasna eksplozija.
291.	Minutu ili dvije nakon toga, eksplodirala je druga granata.
292.	Aganović je otvorio prozor, koji je gledao na zapad, da vidi šta se dogodilo i tada je ispred ulaza u njegovu zgradu eksplodirala treća granata i odbacila ga unatrag.
293.	Aganović se sjurio niz stepenice do ulaza i vidio je jednog trinaestogodišnjeg dječaka kako tetura i potom umire.
294.	U tih nekoliko minuta umro je još jedan mlađi dječak, kojem je Aganović, kako je rekao, pokušao pomoći.
295.	Poginula su i druga djeca koju svjedok nije prepoznao jer su bila sva krvava i osakaćena.
296.	Istražni sudija Zdenko Eterović ustanovio je, nakon što je obavio razgovore sa svjedocima i pregled ljudskih ostataka na mjestu događaja, i posjetio dvije bolnice u koje su postradali odvezeni, da je u eksplozijama poginulo šestoro djece i da su još troje djece i jedna odrasla osoba (svjedok AI) teško ranjeni.
297.	Tri minobacačke granate (dvije kalibra 82 mm i jedna kalibra 120 mm) ispaljene su na stambeno naselje Alipašino Polje 22. januara 1994. godine, oko podne, pri čemu je ubijeno šestoro djece i ranjen jedan broj osoba, civila, među kojima je bilo i djece.
298.	Tog dana, kada je izvršen napad, bilo je mirno i u to vrijeme je vladao prekid neprijateljstava.
299.	U naselju nije bilo nikakvih vojnih dejstava, nisu primijećeni nikakvi vojnici, i grupe djece, među kojima su bili Todorović i Kapetanović, izašle su na ulicu da se igraju.
300.	Tragovi udara bili su znatno izraženiji zapadno od kratera.
301.	Pouzdana se može zaključiti da su granate ispaljene iz pravca zapada ili sjeverozapada.
302.	Tragovi udara bili su izrazito eliptičnog oblika i prilično raspoređeni prema zapadu.
303.	Te tri granate ispaljene su sa položaja SRK-a, negdje zapadno od Alipašino Polja.
304.	Slijed eksplozija, zajedno sa činjenicom da je granatiranje utihnulo nakon što su ispaljena samo tri projektila, pri čemu su sva pala daleko od "Kulina bana" (dva su pala na udaljenosti od najmanje 150 metara), navodi na zaključak da "Kulin ban" nije bio namjeravani cilj ovoga napada.
305.	Dana 4. februara 1994. godine, Sabahudin Ljuša prešao je ulicu da uzme metlu iz kancelarija u ulici Oslobođenaca Sarajeva br. 9, gdje se dijelila humanitarna pomoć.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
306.	Sabahudin Ljuša je čuo zvižduk za kojim je uslijedila eksplozija granate koja je pala na obližnji stambeni blok ispred ulice Oslobođilaca Sarajeva.
307.	Nakon što je pregledao povrede koje je zadobio, otišao je pješke do obližnje klinike. Drugu eksploziju je čuo dok je bio u klinici.
308.	Zdravstveni karton potvrđuje da je Sabahudin Ljuša zadobio teške povrede od gelera na grudnom košu.
308.	Fata Spahić je krenula u Dobrinju da zamijeni cigarete za brašno.
309.	Tamo se okupila grupa od oko 20 žena i djece.
310.	Fata Spahić je čula zvižduk nakon kojeg je uslijedila eksplozija granate koja je pogodila obližnju stambenu zgradu okrenutu prema ulici Oslobođilaca Sarajeva.
311.	Fata Spahić je primijetila da povrijeđeni pužajući odlaze s mjesta događaja i da su dvije njene prijateljice i dva dječaka koje nije poznavala poginuli ili umiru.
312.	Zdravstveni karton iz opšte bolnice Dobrinja potvrđuje da je žena, koja je u predmetu <i>Tužilač protiv Stanislava Galića</i> (predmet br. IT 98-29) nazvana "svjedokinja R", 4. februara 1994. "prilikom eksplozije granate ranjena".
313.	Eldar Hafizović je vidio ranjene kako zovu u pomoć.
314.	Hafizović je u drugoj eksploziji ranjen u desnu ruku.
315.	Hafizović je krenuo prema obližnjoj ambulanti kad je čuo drugu glasnu eksploziju, što je bila treća granata.
316.	U izvještaju Zdenka Eterovića konstatovano je da je u tim eksplozijama ukupno poginulo osam osoba, a ranjene su 22.
317.	Na mjestu gdje se istovarivala humanitarna pomoć ili u ulici Oslobođilaca Sarajeva Sabahudin Ljuša nije vidio ni vojnike ni bilo kakvo vojno osoblje.
318.	Ismet Hadžić, komandant Dobrinjske brigade ABiH, izjavio je da tog dana u blizini mjesta događaja nije bilo vojnih jedinica ABiH.
319.	Dana 4. februara 1994. godine, oko 11:00 sati, tri minobacačke granate pale su na stambeno naselje Dobrinja, kojom prilikom je poginulo najmanje osam civila, među njima i jedno dijete, i ranjeno najmanje 18 osoba, među njima i dvoje djece.
320.	U slučaju dvije granate, koje su detaljno istražene, zaključeno je da je izvor vatre bio na teritoriji koju je kontrolisao SRK.
321.	Prva granata ispaljena je u okviru istog napada, tako da je doletjela s teritorije SRK-a. Tri granate su pogodile civile koji su mirno obavljali svoje poslove.
322.	Kancelarija Teritorijalne odbrane nije bila meta napada.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
323.	Dana 5. februara 1994. godine, oko podne, mnogo ljudi je kupovalo na pijaci Markale.
324.	Ezrema Boškailo je kupovala na pijaci Markale kada ju je oborila eksplozija.
325.	Edin Suljić, predstavnik lokalnog istražiteljskog tima, i predstavnik UN-a, Afzaal Niaz, formirali su tim radi provođenja istrage o tom incidentu.
326.	Suljić i Niaz su izbrojali više od 60 poginulih i preko 140 ranjenih osoba.
327.	Istraga je trajala približno nedjelju dana.
328.	Rezultat istrage bio je opsežan službeni izvještaj koji je sadržavao zasebne izvještaje stručnih članova tima, između ostalih, balističara Mirze Sabljice, Hamdije Čavčića i Berka Zečevića.
329.	Dana 5. februara 1994., Vojni posmatrači UN-a i Francuski bataljon UN-a 4 utvrdili su da repno krilce pripada minobacačkoj granati od 120 mm.
330.	Dana 11. februara 1994., formiran je još jedan tim UN-a.
331.	Čovjek nazvan "svjedok AF" u predmetu <i>Tužilac protiv Stanislava Galića</i> (predmet br. IT-98-29) bio je u bašti kuće svoje majke negdje između 12:00 i 12:30 sati i čuo je kada je s područja Mrkovića, iza Špicaste stijene, iz teškog oruđa poput minobacača ispaljen projektil.
332.	Svjedokinja AK-1 u predmetu <i>Tužilac protiv Stanislava Galića</i> (predmet br. IT-98-29) čula je pucnjavu iz pravca Mrkovića.
333.	Stručnjaci za oružje ukazuju na to da se na osnovu zvuka ispaljivanja projektila iz minobacača može odrediti približan pravac iz kojeg je projektil ispaljen.
334.	Udaljenost između pijace Markale i linije sukoba SRK-a na sjeveru-sjeveroistoku u vrijeme incidenta iznosila je približno 2.600 metara.
335.	Vahid Karavelić, komandant Prvog korpusa ABiH, na mapi je označio lokaciju najbližeg brigadnog štaba, koja je od pijace bila udaljena oko 300 metara.
336.	Na pijaci Markale, 5. februara 1994. godine, negdje između 12:00-12:30 sati, eksplodirao je jedan projektil.
337.	Pri udaru u zemlju, na pijaci Markale je 5. februara 1994. godine, između 12:00 -12:30 sati, eksplodirala minobacačka granata od 120 mm, koja je ubila više od 60 i ranila više od 140 osoba.
338.	Minobacačka granata od 120 mm ispaljena je iz pravca sjever-sjeveroistok u odnosu na pijacu ili pod azimutom od otprilike 18 stepeni.
339.	Granata nije mogla biti ispaljena ni sa jednog mjesta na strani linije sukoba na kojoj se nalazila ABiH, sjeverno-sjeveroistočno od pijace Markale.
340.	Minobacačka granata koja je 5. februara 1994. godine eksplodirala na pijaci Markale ispaljena je s teritorije pod kontrolom SRK-a.

Predložena činjenica br.	Predložena činjenica o kojoj je presuđeno
341.	[prva rečenica je povučena] Na pijacu je dolazilo mnogo ljudi. Nije bilo razloga da se područje pijace smatra vojnim ciljem.
342.	Namjerni cilj granate bili su civili.